

Ezech. 16.
v. 20.

és ferteztetett az környülmetéltetés, hogy süntelen való jele és peczétí né lött volna az ő Kötésének. Honnét azoknac fiatis, az kie tölóc sülette- nec, ő fiainac hja: noha az kiváltképpen való áldástól meg válva, semmi- ben ő hozzá nem tartoznának. Azonképpen mivelhogy az Isten, Francia Országba, Olaszországban, Német országban, Spanyol országban, Angliában, és egyéb országokban, az ő frigyét egyfő felállatta, hogy az mindazáltal felbomlatlan megállana. még minékutánna ez országoc az Antichristusnac kegyetlen uralkodása alá nyomattatnánakis, előfő az kereséséget ugy- mint ez Frigynec jegyét azokban megtartotta, az melly mivelhogy az ő fája által rendeltetett és sünteltetött meg az istentelen emberek nec akar- tya ellenis ugyan megtartya az ő erejét: annak felötte az ő isteni Gondvisé- lesével mívelte, hogy egyéb tzigkelyekis maradnának meg, hogy az anya sünt Egyház tellyeséggel el ne vesne. Es az miképpen hogy gyakorta ugy romlanac el valami éppületec, hogy mindazáltal az fundamentomoc és kö- szakadékok megmaradgyanac: Azonképpen az Isten az ő anya sünt Egyhá- zát, az Antichristusnac nem hadta fundamentomostol fygva mind fel for- gatni és eltörölni, (noha az emberek nec, kie az ő igéjét megütáltac, hálá a- datlanságokat büntet ven, megengedte hogy rettenetes főrnü romlása len- ne.) hanem az el pusztatás utannis, az felig romlott éppületeben megtartott valamit.

Dan. 9. v. 27.
2. Thef. 2. v. 4.

12. Annakokaért midőn az Papistaknac az anya sünt Egyháznac titu- lulsát egy általlyába nem akarjuc megengedni, azzal nem mondgyuc azt, hogy ő nállóc tellyeséggel ugyan semmi Ecclesiác nem volnának: hanem czac az anya sünt Egyháznac igaz formájáért és törvény sürint való rende- léséért tufakodunc: az melly az Sacramentomoknac és ceremoniáknac eg- gyességében, az mellyec jegyei az vallásnac, de főképpen az tudománnac egyességében kívántatic meg. Hogy az Antichristus az Istenec tem- plomában ülendgyen megjóvendölte az Daniel és Pal Apastal. Ennek az istenkáromlo és atkozott országnac, hadnagyának és fővezérének az Ro- mai Papat mondgyuc lenni. Hogy az ő fők az Istenec Templomába helyhezetic; azzal az jelentetic, hogy annac országnac olyan lenne álla- pattya, az melly sem az Ur Christusnac, sem pedig az anya sünt Egyháznac Nevét el nem törölné. Innét azért nyilván vagyon, hogy mi semmikeppen nem tagadgyuc azt hogy az Antichristusnac kegyetlen regnálása alattis ne maradgyanac Ecclesiác: de olyanoc, az mellyeket süntseg ronto isten- telenfégével és bálványozással megferteztetött, az mellyeket főrnü- séges uralkodásával nyomorgatott, az mellyeket gonof és ártalmas tudományokkal megmételtyelitött, és czacnem halatra sebésitött; az mellyekben felig elvayon temettetvén az Christus, az Evangelium elnyo-

elnyomattatott, az istenesség elüzetett, az isteni tíftelet czak nem elöltatott és végre minden ugy meg romlott, szakadozott, hogy sockal in- káb láttasécc és éreztetsécc az Babylonnac képe, hogynemmint az Isten sünt városának abrázattya. Egy summába, azt mondom, hogy anya sünt Egy- házac annyiban, az mennyiben az Ur Isten az ő népének valami kicziny se- tegeczkejét azokban, noha nyomorultul félyyel elhintetvén és elhányat- tatván, czudalatosképpen megtartya, és az mennyiben az anya sünt egy- háznac ottogyon némelly esmertető jelei megmaradnac: kiváltképpen az olyanoc, az mellyek nec erejét sem az ördög nec álnoksága, sem az embe- rek nec gonofsága el nem törölheti. De mivelhogy ez ellenben; azoc az je- lec azokban ki töröltetenecc; az mellyeket ez disputarióban kiváltképpen kellyen néznünc, azt mondom; hogy ő köztöc, sem külön valamelly ki- váltképpen való gyülekezetekben, sem pedig az ő Közönséges derec te- stekben ninczen az anya sünt Egzhaznac semmi illendő és törvény sürint- való formája és abrázattya.

HARMADIC RESZ.

*Az anya sünt Egyháznac Tanítóiról és főlgairól: azoknac válabra-
sokrol és tíftekről.*

Immár arról az tendről kell főlnünc, az mellyel az ő anya sünt Egyházát Matt. 26. v. 17. gubernálni és igazgatni akarta az Ur Isten. Mert noha egyedül őn ma- gának kellyen az ő anya sünt Egyházát vezérteni és igazgatni, annak elöt- te járni, és abban az főbséget megtartani, és ennec az ő gubernálásának e- gyedül czac az ő igéje által kellyen véghez vitetni kifolgaltatni, folyni és megtartatni; mindazáltal mivelhogy látható jelenléttel ő mi köztünc ugy nem lakic, hogy az ő akarattya őnnön maga fájával semtől sembe magy- arazná ki, emberek nec főlgalattyockal éleben, és azokat ugy mint őn maga helyett állattya elő; az mint megmondta; nem olly értelemmel, ho- gy az ő hatalmát és tífteletéget azoknac engedné, hanem czac, hogy azok- nac fájoc által az ő munkáját czelekedné és vinnéje veghöz, az miképpen hogy az kézi mives ember az esközi férfamokval el az ő munkájában. Es hogy ismet előhözam, az mic ez előtt voltac megmagyarázva. Meg- czelekedhetné ezt jöllehet az Ur őnnön maga által, avagy mindé esköz és segédnélkül, avagy pedig az angyaloc által; de vadnac soc okai, miért akar- ja ezt örömetben az emberek által czelekedni. Mert előfő az akarja ez- zel megjelenteni, melly igen süressen és mennyire beczüllen ő minket, mivelhogy miközülünc emberek közzül véfen és válast ollyakat az

mellyeknek ez világon, ő követinek, és az ő titkos akarattjánac megmagyarazóinac, sőt ő néki helytartóinac kellyen lenni. Es ilyenképpen valósággyal megmutattya, hogy nem ok nélkül vagy on, hogy minket gyakorta ő templominac nevez, mivelhogy az embereknek fájokból, mint egy fent templomából úgy szól mivelünc emberekkel. Annak fölötté igen jó és hasznos ez az mi alázatosságunknac gyakorlására, mivelhogy ezzel szoktat minket az ő igejéhez való engedelemre és befodadástá, ha finte az minékünc, bozzánc hasonló, avagy néha még nálunknál alázatosb tekintetű emberek által prédikáltatik. Hogyha ön maga állana mennyekből, semmi czuda nem volna, hogy az ő fent igéje, minden emberektől nagy beczülettel minden haladéknélkül meghalgattatné és bevétetné. Mert ki nem félné és rőttegné az ő jelen való hatalmát? Ki nem rémülne meg az ő dicőfelségének kemény tekintetéről! Ki nem resketne és nem burulna el az ő megmérhetetlen fényességének tündöklésétől? De midőn valamely megvetött tekintetű és az földnek porából felemelkedett emberke szól az Isten képében, olyankor bizonyittyc mi meg az Istenhez ő magához való beczületünket és illendő befogadó voltunkat, midőn az ő szolgáljanac örömeft engedünc és azt örömeft követtyünc, az melly noha az ő maga semelyében, nem nagyobb avagy jobb minalunknál. Es ugyan ezen okértis röytötte az ő mennyei bölcsességének kénczét romlando földedényekben: hogy ilyenképpen annál inkább lássa és jobban észébe vegye, melly hiv feretben és beczületben tartáséc mitőlünc. Harmadfor semmi nem volt ennél alkalmatosb az arya fiui feretnek egymás között való megtartására, hanem hogy az emberek ez kötéllel lennének őfvekörtötvetvén; midőn egyic pástorrá tétetic, az ki az többit együtt tanítaná, az kiknek pedig tanítványoknak kellyen lenni, az tudomant ez egynek fájából vennék közönséggel. Mert ha kinek kinek magában mindene elég volna, és senkinek fedelmenélkül nem fűkölködnék, (az melly kevelségre haylando az ember) egyebeket kiki mind megvetne, és visfontag őis megvetetné egyebektül, az melly körtést annak okaért az Ur Isten legerősebbnek látott lenni az egyességnek megtartására, azzal akarta az ő anya fent Egyházát őfvekörtölezni, midőn az idvőségnek és az örök életnek tudományát az emberekre bizta és azoknac ajánlotta, hogy azoknac kezec és szolgálattoc által közlené az több emberekkel. Ide nézett fent Pál, midőn az Ephesus bélieknek ezt írta, hogy: Egy test és egy lélec vadroc, miképpen hogy az ti hivaltoknac egy remenségereis hivattattoc. Egy az Ur, egy az keretség, egy az Isten és mindeneknek atya, ki mindeneknek fölötté vagy on, és mindeneknek általa, és mi bennünc mindnyájan. De mindenkünknek adattott az kegyelem, az Christus ajándékozásának mérté-

Aug. lib. 1.
de Doctr.
Christi.

2. Cor. 4. v. 7.

Eph. 4. v. 4.

ke fe-

ke ferint, annak okaért mondgya az Isten hogy, Felmenvén az magasságba, fogva vivé az fogságot, és ada ajándékokat az embereknek. Az ki lefallott, ugyan azon az ki felment, sokkal fellyeb minden egeknél, hogy betöltene mindeneket. Es ugyan azon adott némelleyeket Apastalokat, némelleyeket pedig profetákat, némelleyeket pedig Evangelistákat, némelleyeket pedig pástoroikat és Doctrokat, az fenteknek egy testbe való kötözésekre, szolgáltnac munkájára az Christus testének építésére, miglen jussunc mindnyájan az hitnek és az Isten fjanac esmértinek egységére, és miglen léfünctelyes férfiak az megöröködött Christus állapotjánac mértéke ferint, hogy ne legyünc róbbé gyermekek, kic idestova haytassunc az tudománac akarmi fele által. Hanem az igazságot követvén az feretben, mindenkifől fogván nevedgyünc abban, az ki fő, tudni illic az Christusban: kitől az egész test feprendvel és móddal őfve ferkeztetvén és kötötvetvén mind az tagoknak egybeczátáfa által, minden tagnac mértékferint való belső ezekedetinek ereje által, az testhez illendő nevedéft véfen, maganac nevedésére és épületire az feretet által.

2. Ez igéckel előfer azt mutattya meg, hogy finte ez az embereknek szolgálattya az mellyel az Isten az anya fent Egyháznac igazgatásában él, legyen az legfő kötel, az mellyel az hivec egy testbe ferkeftessenec és egymásban fügjenec. Annakutána ezzel aztis jelenti, hogy az anya fent Egyház az ő épp állapotjánac külömben meg nem tartathatic, hanem ha azokkal az eszközökkel, az mellyeket az Ur Isten annac megtartására akart ferzenie, gyamolitic és gyarapodic. Az Christus felment az magasságban (ugymond) hogy mindeneket betöltene. Ez beröltes pedig ilyen módon leszen, hogy ő azoc által az kikre ez tistet bizta, és azonnac véghöz vitelére való kegyelmét adta, ostopattya ki az ő ajándékit az anya fent Egyháznac; és abban nem inemüképpen magát jelen lenni mutattya, az ő lelkenec erejét ebben az ő rendelésében kimutatván, hogy az ő munkájoc híjába való ne legyen. Ilyenképpé leszen az fereteknek egybefoglalása és felépittetése; Igy nevedünc minden réfec ferint abbá, az ki az fő, és így öregbedünc és regzünc meg mi magunk között. Igyen jutunc mindnyájan az Christusnac egységére, hogyha az profeciánac folyáfa és disleti vagy on kötötunc, hogyha az Apastalokat bevesfűie; hogyha az mi elönkbe adott tudomant meg nem vettyünc. Az anya fent Egyháznac azért megfaggatására, sőt romlására és veszedelmére igyekeznec, valakic az anya fent Egyházac ez rendelését és igazgatását, az mellyről fólunc elhagyattyc és elakarjác törteni, avagy pedig ezt czac mint valami nem fűkséges dolgot, ugy kiczinyitic és oczárlyac. Mert sem az Napnac világa és melegsége, sem pedig az étel, ital ninczen olly fűkséges ez jelen való életnek eltartására,

Eph. 4. v. 10.

Ibid. v. 12.

tására, mint az Apostali és páfitori tíf az anya fent Egyháznak ez földön megtartására.

3. Annakokaért emlekeztetest töttem arról odafel, hogy az Ur Isten ez tíf nec bezületes méltoságot gyakorta diczóségesen megdiczerte, és minékünc kiváltképpen ajánlotta, hogy mi nálunc ugy mint minden drága könel legdrágalatosb dolog, nagy tífteletben és bezüben tartatnéc. Hogy ó az emberek nec kiváltképpen való jóteteményét mutattya, midön azoknac Tanítókat támaszt, azt ezzel bizonyittya, hogy az profetával azt kiáltattya, hogy fípec és fírelmetefec azoknac az követék nec lábai, és bodogásos eljövelec az kic az békéseget hirdetic. Hogy az Christus az Apostalokat ez világnac világosságának nevezi, és ez föld nec Savának. Nemis magasztalhatta ez tíftelet ennél fellyeb, mint mikor azt mondta: Az ki titeket halgat, engemet halgat az; az ki titeket megvét engemet vét az meg. De semmi nevezetesb helyly nincz annál, mint az melly az Apostalnál az Corinthusbéliekhez irrott másodoc levélben vagy on, az holott ez dologról ugy mint kiváltképpen való fíandekből téfben tanítást. Annakokaért nagy valóságosan megmutattya azt, hogy semmi felségesb és diczóségesb az anya fent Egyházban ninczen, az Evangeliumi fíolgáltatásnál, mivelhogy tífte az, az Lélek nec, az igazságnac és az öröc élet nec. Eze és egyéb ezekekhez hasonlo mondáloc mind arra néz nec, hogy ez, az anya fent Egyháznak az fílgác által való igazgatásának rendi, mellyet az Ur arta rendelt hogy minden időben tartson, mi nálunc bezütelenségben ne mennyen, és az bezütelenségben és megutalásban ostan el ne törölteséc és fíokásból ki ne kellyen. Melly igen fíükséges legyen pedig, azt ó nem czac fíoval, hanem példáckalis ki magyarázta. Midön az Corneliust az ó igazságnac nagyob fenyeftégével akarná megvilágóftani, egy angyalt küldött menyekből, az melly őtet Peterhöz igazitaná. Hogy az fent Pált az ó esmiretíre hívná, és az anya fent Egyháznak testébe akarná oltani, nem tanittya azt ön maga meg, hanem egy emberhöz igazittya, az mellytül az idvőftég nec tudományát, és az keréftstég nec megfíentelését vennéje. Hogyha azért nem oknélkül vagy on, hogy az angyal, az melly ugyan követéft az Istennec, magát mégis megtartoztattya az Isten akarattyanac ki magyarázástul, hanem embert hágy hívatatni, az melly azt meg czelekedgye: fímet hogy az Christus az ó híve nec egyyetlen egy mestere, fent Pált egy ember nec tanuló Iskolájába küldi, és bizonyára azt az Pált, az melly felöl végezett tanácsa volt, hogy mind az harmadic egig felragadgya, és kibefíelhetetlen dolgok nac czudálatos megjelenésével megajándékozza, ki ezoda merné azért megvétni, avagy nem fíükséges nec tartani azt a tíftelet, az mel-

Esa. 52. v. 7.
Matth. 5.
v. 13-14.
Luc. 10. v. 16.

2. Cor. 4. v. 6.
2. Cor. 3. v. 9.

Ak. 10. v. 3.

2. Col. 12. v. 2

az melly nec jó és fíükséges gyakorlását, az Ur ennyi fíoc bizonyítáftokkal és példáckal akarja megmutatni?

4. Az fíemélyec, az kik nec az Christus rendelése fíerint az Anya fent Egyháznak igazgatásában előjáróknac kellyen lennec, nevezet nec az fíent Páltul előftor Apostalok nac, ostan profetáknac, harmadftor Evangelistáknac, negyedftor Páftorok nac, utolftor Doctorok nac avagy tanítóknac. Az kik közzül, ezac az Páftoroc és a Tanítóc vífelic az rend fíerint való tíftelet az anya fent Egyházban, az többít pedig az Ur Isten az ó ostanágának kezdetiben, midön az Evangelium elsőben predikálatott, támasztotta, és mostanis támaszt néha néha, az mint azt az idő nec mi volta fíerint az fíükség kíván nya. Az Apostali tífte mi legyeni nyilván megíettzic az nekic adott paranczolatból: Mennyetec elez fíeles világra, predikálatoc az Evangeliumat minden teremtetett állat nac. Nem rendeltet nec nekic semmi bizonyóft határoc, hanem az egész világ adatic elejekbe, hogy azt az Christus nac engedelmére hozzác, hogy az Evangelium nac minden népec között kiterjéftése által, valahól és valamennyite óról oc lehetséges, az ó ostanágát mindenütt feléppittséc. Annakokaért az fíent Pál midön az ó Apostalságát akarja megbizonyítani, előfíamlallya hogy miképpen ó nem egy vároft nyeret meg az Christus nac, hanem az Evangeliumat mífíe kiterjéftötte fíellel és hogy nem valamely idegen fundamentomon éppített, hanem öly helyeken plántált anya fent Egyházakat, az holott az Ur nac neve annakelőtte nem hallatott. Arra küldett nec azért az Apostaloc, hogy az egész világot az ó elfíakadályokból az Istenhöz való igaz engedelemre vífíahozzác, és az ó ostanágát az Evangelium nac predikálatáfta által mindenütt feléppittséc: avagy (róvid fíoval) hogy oc ugy mint elsőb és főb éppító mesteri az anya fent Egyháznak, annac fundamentomát az egész világnac határiban felvetnéjéc. Profetáknac nem nevezíft Pált az Isten akarattyanac minden kimagyarázóít, hanem az okat az kic kiváltképpen való jelenéftekkel megvilágóftatván voltanac, az mellyekhez hasonlóc mostan avagy ugyan ninczenec, avagy nem öly esmiretíftec az mint abban az időben voltanac. Az Evangelistákon én ölyanokat értec, az mellyec méltosággal valamennyére alsóbbac voltanac az Apostalok nac, de az tífteben legközelb való az okhoz, és néha azok nac jártac el tíftekbén; az minemü volt fíent Lukác, Timotheus, Titus és egyebec ezekekhez hasonlóc, és talám az hetvé tanítványokis, mellyeket az Ur rendelt hogy az Apostaloktól másodoc lennec. Ez magyarázat fíerint, (az melly ennékem ugy tettzic, hogy éggyezzen az Pál Apostal nac fíavaival és értelmével) az három elsőb tífte az anya fent Egyházban nem azért rendeltet nec volt, hogy öröcké tartanac, hanem czac az időg, az mellyben az öly helyeken az hól még

Eph. 4. v. 11.

Marc. 16. v. 15

Rom. 15. v. 19, 20.

Eph. 4. v. 11.

Luc. 10. v. 9.

nem volnának, anya fent Egyházac éppitetnénc, avagy pedig azokat az Mostól az Christushoz vinnénc. Nem tagadom mindazonáltal, hogy az Isten annakutannais támasztott legyen néha Apasztalokat, avagy czac Evangelistákat ő helyettes, az miképpen lott ez mi időnkbenis. Mert olyanokra volt szükség, az mellyec az anya fent Egyházat az Antichristusnac Elszakadásatul visszahoznájac.

Az ő tisteket mindazonáltal ugyan nem kévesbé az rendkívül való tistek közzé helyeztetem és számlalom, mivelhogy az immár jól elrendelt anya fent Egyházakban ninczen helye. Következnc az Pástoroc és az Tanitoc, mellyeknélkül az anya fent Egyház soha nem lehet, az tialitom pedig, hogy ezkettő között ez különbség legyen; hogy tudniillic az tanitoc, az pénitenciaifenyítékben, az Sacramentomoknac kifizőgáltatásában, az megfeddésben és intésekben nem előljároc és foglalatosoc, hanem czac az Irásnac kimagyarázásában, hogy az igaz és egészséges tudomány az hívőec között megtartáséc. Az pástori tist pedig mind ez részeket egy fersmind befoglallya magában.

5. Lattyc azért és értyc immár az tisteket, tudniillic, mellyec vóltanac az anya fent Egyháznac igagatására, bizonyos ideig való; és mellyec rendeltetec legyen arra, hogy minden időben megmaradgyanac. Hogyha az Evangelistákat és apasztalokat ő fve foglallyuc; és raytoc mind egyet értunc, tehát az Egyhazi foglakban két kötés marad egymáshoz hasonló. Mert az melly hasonlóságoc az mi tanítóinknac vagy az régi profétáckal, finte azon hasonlatóságoc vagy az Pástoroknac az Apastalockal. Fellyeb való vólt az Profétai tist, az kiváltképpen való megjelenésékért, az mellyeckel egyebec felött vóltanac meg ajándékozatván. De az Tanító tistnekis mayd finte ugyan azon az értelme, és mindenestől fogva ugyan azon egy tzelra igazitik. Illyenképpen az tizenkettő, az mellyeket Urunc válastott, az Evangelium uy tudományanac ez egész világon kihirdetésére és kiterjesztésére, renddel és méltósággal egyebeknél fellyeb való vóltanac. Mert noha ez Apastoligénc eredeti és ereje ferint minden. Egyhazi foglac apastaloknac mondathatnac, mert mindnyájan az Urul küldettetec és ő néki Követi: de mindazonáltal mivelhogy nagy dolog járt abban, hogy bizonyos esmeretség és tudositás volna azoknac küldetések felől, az kic valami uy és hallatlan dolgot hoznának elő, ez tizenkettőnc, (az kik nec számoc közzé vétetott oftan fi. Pális) egyebec felött kiváltképpen való titulussal és nevezettel kellyet felékesitetniec. Jóllehet egy helyen fent Palez nevezetec adgya az Andronicusnac és az Juniusnac is, az kic felől azt mondgya, hogy az Apastaloc között híresec vóltac legyen: de midőn tulaydonság ferint akar fölni, ez nevet olyankore az azoknac adgya,

Luc. 6. v. 13.

Gal. 1. v. 1.

Rom. 16. v. 7.

adgya, az kic egyebec felött, az mint megmondattott, az főb renden való voltanac. Es közönséges fokáfais ez az Irásnac. Az pástoroc mindazonáltal, (azon kívül hogy mindenic az ő reabizott Ecclesiát igagattya) azon egytele tistec viselnc az Apastalockal. Erről pedig még világosabbbanis foglyunc.

Matt. 10. v. 1.

6. Midőn az Ur az Apasztalokat elküldené, ez paranczolatott adta nékiec, az mint imént megmondattott, hogy az Evangeliumat prédikállyac, és az hívőket megkerestellyec az bünöknc megböczánattyára. Annakelőtte pedig megharta vólt nékiec, hogy az ő testénc és vérénc Sacramentomat, az ő példája ferint kioftogatnác. Ihon lattyc itt, az erős állhatatos, felbomolhatatlan mindenkor tartó szabott regulát és módot, az Apastalok után következőkre vettetni és bizattatni, az mellyben az Evangelium prädikálására és az Sacramentomoknac kifizőgáltatására való paranczolatot vésic. Honnét azt hozzuc ki, hogy azoc, az kic mind ez kettőt elhadgyac, hamissan tetteric magókat Apastaloknac. Mi dolgoc pedig az Pástoroknac? Az fent Pal nem czac őnnön magárol hanem mind fejenkint azokról is föl, midőn mond: ugy itylen mi felölunc az ember, mint Christusnac foglac felől; és az Istenec titkainac sáfari felől. Másutt ismét: Szükség az pispöknc amaz tanításra való igaz igénc fogalmatos megtartójánac lenni, hogy hathatóképpen inthesseis az halgatókat az tista tudománac általa, és meggyőzhessé az ellenkezőket. Ezekből, és ezekhez hasonló mondásokból az mellyec fmit amott félyel elő forognac, azt hozhatni ki, hogy az Pástoroknac tistekbenis ez két kiváltképpen való réscec legyenec, tudniillic az Evangeliumnac prédikálása, és az Sacramentomoknac oftogatafa. Az tanítás pedig nem czac az közönséges prédikálásban áll, hanem kiterjed az intésekreis, az mellyek titkon lesnec.

Matt. 23. v. 9.

Luc. 22. v. 29.

1. Cor. 4. v. 1.

Tit. 1. v. 9.

Aa. 20. v. 20.

Ibid. v. 11.

Azonképpen fi. Pal bizonságul fogja az Ephesusbélieket, hogy ő azokban semmit el nem mulatott és el nem került, valamie az ő idvőségekre foglalthatnac, hanem nékiec mindnyájan meghirdette az Istenec tanaczat, tanítván őket közönséges helyen és házankint, és mind Sidoknac és Görögöknc bizonyította az pœnitentia tartást és az Christusban való hitet. Ismét csakhamar az után, hogy nem fűnt legyen meg, mindeneket könyhullatással megintenie. Mindazonáltal nem az itten nékem fándékom, hogy az jó pástornac minden jóságait elő számlállyam, hanem hogy czac rövideden megmutassam, mik nec jelentéc azok magókat, az kic magókat Pástoroknac nevezic: tudniillic hogy olly előtte járói legyenec oc az anya fent Egyháznac, nem

hogy csak üres tisztelet nevet viseljen; hanem hogy az Keresztényi tudománnyal az népet az igaz isteni felelemre oktassák, az szent Sacramentumokat kifőlgáltsák, az Christustól rendelkezett igaz Egyházi fenyítéket megtartsák és gyakorolják. Mert valakic örülök, hogy tette az anya szent Egyházban, meghirdeti azoknak az Ur, hogy ha valaki az ő elmúlásoc és elhenyélések miatt való tudatlanságból elvész, annak vétét az ő kezeiből akarja kikeresni. Ocreájókis tartozic mindnyájan, az mit szent Pál magáról mond: Jay nekem, hogyha nem prédikálom az Evangeliumat, mert ez sáfarság bízott én reám. Végezetre az mit az Apostoloz egefi világgal czelekedtenec, minden pástor azonnal tartozic az ő reaja bizott nyáynac.

Ezech 3. v. 17

1. Cor. 9. v. 16

7. Jollehet midőn kinek kinec külön tulaydon Ecclesiáját rendellyuc, nem tagadgyuc azzal hogy, kiki mind, mas anya szent Egyházatis ne fegethessen az ki egyhöz köteles; hogy ha valami haboru indulandana, az melly az ő jelen voltával megezendésethethenec, avagy pedig midőn valami versenyős és homályos dologban az ő tanácsa kívántatic. De mivelhogy az anya szent Egyháznac békeségénec megtartására sükséges ez a rendtartás, hogy kiki mind tudgya mi legyen az ő tifti, hogy mindnyájan egysermind ne nyughatatlankodgyanac, hivatal nélkül idestova ne fustanac, meggondolatlanul mindnyájan egysermind egy helyre todullyanac: hogy azokis az kic az önnön magoc alkolmatossága felől forgalmatosb gondot viselne, hogynem mint az anya szent Egyháznac eppületi felől, az ő hivásfagok serint az üres anya szent Egyházakat el ne hadgyac: enne az rébre ohrásnac az mennyire lehet, közönségesen meg kell tartatni, hogy kiki mind, az ő határában tartassék meg, és másnac tiftibe ne hágjon. Es ez nem emberi találmány, hanem az Istennec fáját rendelése. Mert olvassuc azt, hogy szent Pál és Barnabas, az Listrabélieknél, Antiochiaiaknál és Iconiumbelieknél minden Anya szent Egyházakban külön Seniorokat és véneket válastottanac és rendeltenec. Es szent Pál ő maga meghadgya Titusnac, hogy minden városokban véneket rendeljen. Es ilyenképpen másutt az Philippi városbeliec pispekeiről emlekeze, más helyen pedig az Archippusról, az Colossae városi pispekről teszen emlekezeret.

Act. 14. v. 12.

Tit. 1. v. 5.

Phil. 1. v. 1.

Col. 4. v. 17.

Act. 20. v. 11.

Es az szent Lukác egy igen szép prädikatiojat írja szent Pálnac meg, mellyet tött az Ephesusbelia anya szent Egyháznac vénei előtt. Valaki azért egy anya szent Egyháznac igazgatásat és gondgyát felvési, megtudgya az, hogy ő azhoz az Isteni hivatalnac fővetsége serint köteles legyen: nem úgy mint valamely fogságba vetett rab, helyéből ki ne lépje mikor az kö-

az közönséges hason kívánnya, csak hogy az tiftesség serint és illendőképpen legyen: hanem hogy az, az ki egy helyre hivatatott, ne gondolkodgya másiva költözeli őt; avagy maga alkolmatosságot keresvén onnet ki ne bontakozzék. Annakfelőtte hogyha sinte jó és hasznos volna is hogy másiva helyhozittessék; mindazáltal még azt sem kell őt ki tulaydon tanácsából és maga rettzéséből mivelni, hanem az anya szent Egyháznac rendserint való közönséges végezetet kell elvárni.

8. Hogy pedig azokat, az kic az anya szent Egyházban az előjáróc, külsőmbsegnélkül neveztem Püspökökne, Véneknec, Pástoroknak és főlgáknac, azt én az Istennac főkafa serint czelekedtem, az melly ez nevek között semmi válastást nem teszen, mert azokat mind püspökökne nevezi, az kic az Tanító tiftben vadnac. Illyenképpen midőn szent Pál, Titusnac meghadgya, hogy városokint véneket rendeljen, mindgyárt az következőc utánna: Mert az Püspökne feyhetetlenec kelly lenni, &c. Es más helyenis főc pispekeket kösönt ugyan azon egy Gyülekezetben.

Tit. 1. v. 5.

Phil. 1. v. 1.

Es az Apostalok czelekedetiben előfámláltatic, miképpen az szent Pál az Ephesusbeli anya szent Egyháznac Seniorit, véneit, őtve hivatatta legyen, az mellyeket ottan hamar pispekeknec nevez. Itt immár meg kell gondolni, hogy mi ekkédig csak azokat az tiftteket fámláltuc elő, az mellyec az Igénec prädikáltatására tartoznac: az szent Pál sem emlekeze egybekről az behozott negyedic réfében az Ephesusbeliekhöz irott levéne. De az Romabéliekhöz irott levelben, és az Corinthusbéliekhöz irott első levelben, még többeketis fámlál elő; ugymint czuda tételre való eröket, gyógyitásra való hatalamat, magyarázókat, igazgatást, fegevényekre való gondviselést. Mellyec között azokat az tiftteket, az kic csak ideig tartottanac, én elhagyom; mivelhogy nem sükség azokról bőv beféddel állani. De vagyön kettő közöttöc, az mellyec minden időben megmaradtanac; ugymint az Igazgatás, és az fegevényekre való gondviselés. Az Igazgatóc és vezérloc, az en itiletem serint, voltanac az gyülekezetből kiválastott véne, kic az Egyházi itiletemben és az penitenciai fenyítékben jártanac elő az Pispekek mellett. Mert az szent Pál mondasat másiva nem vonhatni avagy érthetni, midőn azt mondgya; Az ki előjár, forgalmatosan mivellye azt. Volt annakokaért kezdettől fogva minden anya szent Egyháznac tulaydon tanácsa, az melly Istentől, tiftességes és szent emberekből állott, az kikre az megessett vetkeknec meg jobbitására való Egyházi itilettétel volt bízattatván; az mellyről mi ennekutánna akarunc főlni.

Act. 20. v. 17.

Rom. 12. v. 7.

1. Cor. 12.

v. 28.

Rom. 12. v. 8.

Hogy pedig ez az rendtartás soe fáz esendökig tartott legyen azt nyilván való példác bizonyittác: annakokaért ez az Igazgatéknac avagy Elöljáróknac tíftec ugyan minden időben fükséges.

Roma. 12. v. 8.

9. Az fegényekre való gondvifelés az Diaconusokra és Alamifnatarókra volt bizattatván: noha az Romaiakhoz itt Levélben azoknac két neme vagy on feljegyezve: holott fent Pal illyenképpen fól: Az ki alamifnát ad, egyigyüen mivellye azt: az ki könyöüül, jó kedvel czelekedgye. Mivelhogy azért semmi kétség abban ninczen, hogy ő itt az anya fent Egyházbéli közönséges tíftekröl fóllyon, két renden valóknac kellett tehát azoknac lenniec. Es hogyha én jólaránzom, az első mondás fól az Diaconusokrol avagy Egyházfiakrol, az mellyec az alamifnát osto-gattác ki: Az másic mondás pedig azokröl, az kic az fegényeknec és betegeknek gondgyoc vifelésére adtác magokat, az minemüec voltanac az özvegyec, az mellyekrol emlekezie az Timotheushoz irott levelben. Meit az asfiony emberek semmi egyéb közönséges tífteben nem foroghartanac, hanem hogy az fegényeknec gondvifelésekre fólgnánac. Ha azért ez magyarázatot béve füc, (az mint hogy mindenképpen béis kell venni) tehát így kétféle Diaconusokat avagy Egyházfiakat találunc; Kiknec egy része az alamifnánac megörzésében tartásában, az másic rész az fegényeknec ő magoknac gondvifelésében fólgalt az anya fent Egyháznac. Noha pedig az *Diakonianac* nevezeti me fűeb terjed, mindazáltal az fent Irás kiváltképpen és tulaydonul azokat nevezzi Diaconusoknac, az kikre az anya fent Egyház az alamifnánac kioftogatását, és az fegényeknec gondgyát bizta, és az mellyeket úgy mint az alamifnai kéczes ladanac közönséges sáfarivá és az fegényeknec dolgofivá tött. Es ezeknec eredetec, rendeltetéc, és tíftek bővsegeffen megiratic fent Lukácztol az Apaltaloc czelekedetiben. Mert midön az Görögöktöl zugolodás inditatott volna, hogy az ő közölöc való özvegyec, az fegényeknec naponkint való adakozásban elmulattatnánac és kihagyattatnánac, ott az Apaltaloc magokat azzal mentöttéc, hogy őc egy fersmind az praedikállási tífte és az eledeli gondvifelésre illendöképpen el né érkezénec: és azt kértéc az Gyülekezertül, hogy ő közölöc hét jámbor ferfiac valáftanac, az mellyekre ez á tífte bizattáséc. Ihon látod minemü Diaconusi voltanac legyen az Apostali anya fent Egyháznac, és azoknac példájokra, minemü Diaconusinknac kellyen minékünkis lenni.

1. Cor. 14. v. 40.

10. Noha azért mindeneknec rendferint és tíftefégeffen kellyen lenni az anya fent Egyházban, mindazáltal semmi dolog ninczen, az mellyben

lyben ezt forgalmatoflabban kellyene megtartatani, mint az Egyházi Igazgatásnac megrendelésében: mert semmi dologban nagyobb vesedelemtül nem kell félni, mint az Egyházi gubernálásban valamit rendeletlenül czelekedni. Annakokaért hogy valami nyughatatlan és pártolódó emberec, (az mint egyébként meg lenne) vakmeröjül, az Tanítátra avagy igazgatásra bé ne tolyakodgyanac, nevezet ferint megtiltatott, hogy senki hivatalnélkül anya fent Egyházban közönséges tífte fel ne vegyen. Hogy azért valaki az anya fent Egyháznac igaz fólgnánac tartáséc, fükség előfer, hogy illendöképpen hivattatott legyen, annakutánna hogy magát az ő hivatalához illendően vifellye, az az, az ő reá bizott tífthöz fogjon és abban járjon el. Ezt gyakorta látni fent Pálban, melly midön az ő Apaltali tífte akarja bizonyítani, az ő hivatalában hivségefs ferénséggel való eljarása mellett, többire mindenkor az ő hivatalát hozza bé. Hogyha azért az Christusnac ez illy nagy fólgaja, nem mér magánac annyi tíftelet és arra való méltóságot tulaydonítani, hogy az anya fent Egyházban az ő fava halgattáséc, hanem czac azért, hogy az Urnac paranczolattya-ból hivattatott legyen és hogy az ő tífteben hiven eljár, miczoda nagy fentelen vakmerőség volna azért, hogy ha ollyan, az kiben ez kéttönec egyic, avagy pedig czac egyic sincz illyen tífteféget 'kivánc magánac? De mivelhogy oda fel valamennyire meg emlitettüc, melly igen fükség legyen embernek tífteben eljárni, mostan czac az hivatalról akarunc tanuságot tenni.

Heb. 5. v. 4.

11. Ez á dolog pedig négy tzcikelyből áll, tudniillic hogy megtudgyuc; miczoda fólgác, miképpen, kitöl hivattatnanc, és rendeltessenec, és minemü ferrel és ceremoniával fenteltessenec fel. En pedig itt czac az külső és nyilván való hivatalról fólloc, az melly az anya fent Egyháznac közönséges rendelésére néz; elhagyván mostan amaz titkosc, az melly felöl minden fólga az Isten előtt bizonyos az ő maga lelki esmeretiben, az mellyről az anya fent Egyház bizonságot nem tehet. Az melly semmi nem egyéb, hanem az mi fivünknek jó bizonsága, hogy mi nem tíftefégek kivánásból, sem magunk hasznánac avagy valami egyébnek kereséből, hanem czac merő azon Isteni félelemből, és az anya fent Egyháznac épületire való igyekezetből és buzgoságból vesfük fel az nekünc ajánlott tífte. Ez bizonyára mindenikünknek, az kic Egyházi fólgác vagyunc, (az mint megmondottam) egyáltallyába fükséges, hogy ha azt akarjuc, hogy az Istennek kedves legyen az mi fólgalatunc.

Mindazo-

Mindazonáltal az Gzül kezét előtt ugyan azis törvény szerint hivattott, az ki gonosz lelki esmérettel járult az tisztebe, az mennyiben az ő álnoksága ki nem jelentetött. Szoktác néha azoc felöl az köz életű emberek felölis mondani, az kik lattatnac az prädikátori tiszte alkalmatosfoknak és illendők nec lenni, hogy arra legycnec hivattatván, azért hogy az tudós illendőség és isteni félelem egyéb jószágokkal egyetemben, az jó pastornac mint egy elképzése erre az tiszte. Mert az kit az Isten erre az tiszte rendelt, előfer azokat olly fegyverekkel képzeti el, és öltözteti fel az mellyec arra fűkségelec, hogy üressen és kézfületlen ne jöjjenec. Honnét fent Pális az Corinthusbéliek nec írván, midön finte az tisztekröl akarna disputálni, előfer azokat az ajándékokat fiamlállya elő, az mellyekkel azoknac kellyen fel ékesitetnec, az kik tiszteket vitelnec. De mivelhogy ez az első az fen megemlitett négy tizckelyek közzül, immár folyunc ugyan ezenről.

1. Cor. 12. v. 7.

Tit. 1. v. 9.

1. Tim. 3. v. 1.

12. Minemü pispókeket kellyen válaftani, arra az fent Pál. két helyeken bővsegeffen megtanít. Mindazáltal az summája ez. hogy czac ollyanokat kellyen válaftani, az kik egészséges tudományuc, fent életűec, és semmi olly vétecc benne nem éreztethetic, az melly az ő méltóságokat megkissebithetné és az ő Tiszte nec gyalazatjára fordulhatna. Az alamifnára gondviselőkrol és az vénekröl is finte ezen az értelem. Mindékor meg kell azt gondolni, hogy az tereh alá, az melly teájoc vettetic, erötelenec és alkalmatlanoc ne legyenec, az az, fel legyenec azokkal az ajándékokkal ékesitetven, az mellyec az ő tiszte nec elviselésére fűkségelec leendenecc. Ezenképpen az Christus midön az apastalokat ki akarna küldeni, őket előfer fegyverekkel és esközöckel, az mellyecknélkül nem lehertenecc, felékesitötte. Az fent Pális; minékutánna az jó és igaz pispok nec ábrázatyát finéröl ki írta volna, meginti az Timotheust, hogy fenkit, az ki ollyarén nem volna, né válaftana, és ezzel ön magát meg ne förtezettné. Immar az következic hogy miképpen kellyen az Egyházi főlgakat válaftani. Ezt pedig nem az külső ceremóniarul, hanem az figyelmeteségröl, isteni felelemből való buzgoságtrol, melly az válaftáshoz kívántatic, ak ar om értetni és magyaráztatni. Es ide rattrozic az böjtölés, és az imádság, az mellyekkel az hivek éltenec az vénekc nec válaftáfabá, az mellyröl fent Lukacz fól. Mert midön értenéc melly nagy és valóságos dolog volna ez, semmit abban nem akartanac kiváltképpen való ahitatoságnélkül és forgalmatoságnélkül kezdeni, foképpen pedig az imádságban voltanac buzgoságofloc, kérvén az Istentül az értelem nec és bölczeseg nec lelket, melly által az jót az gonosztul tudnac meg válaftani.

A. 14. v. 13.

Az

13. Az harmadictizckely, az mellyet az réfire ofrásban fel jegyzettünc, ez vala; Kiktől kellyen az Egyházi főlgaknac válaftatnioc. Erröl semmi bizonyos regulát nem vehetünc az Apastaloknac válaftatásokból és rendelésekéből, az mellyben volt valami külömbség, az egyéb Egyházi főlgaknac közönséges válaftatásatul és hivataloktul. Mert mivelhogy az ő Tisztecc kiváltképpen való, és nem közönséges fokés szerint való dolog volt, hogy annac kiváltképpen való jegyeccel tekintetes méltósága szerzetnec, és egyéb köz hivataltul megkülömböztetnec, fűkség volt az Urnac ön maganac fája által hivattatnioc és felsenteltetnec. Oec annakokaért minden embeti válaftásnélkül, egyedül az Isten nec és Christusnac paranczolattyából fogtanac az dologhoz. Innét vagy on azis, hogy midön az Apastaloc, Judás helyébe mást akarnanac rendelni, nem mertenecc ön magoc valamely egy bizonyost nevezni, hanem kettőt állattanac elő, hogy az Isten sors vetés által jelentené meg, mellyiket akarnája az Judas helyett válaftani. Igy kelly az tis érteni az mit fent Pál mond; hogy ő nem emberektől, sem valamely ember által tétett Apastallá, hanem az Christus által és az Atya Isten által. Az első, tudniüllic, hogy nem emberektül válaftatott legyen, köz volt. ő neki az Igénéc minden Istenes főlgaival, Mert fenki ez fent tiszte igazán el nem viselheti, hanem czac az ki arra az Istentől hivattatott. Az másic pedig, hogy tudniüllic, nem ember által hivattatott legyen, az ő neki kiváltképpen tulaydona volt. Hogy azért ezzel igy kérkedic, azzal akar diczekedni, hogy ő nála nem czac azoc vadnac mind meg, az mellyeck nec minden igaz és törvény szerint való Pástorban meg kellyen lennec, hanem az ő Apastalságanac tzimmerit és jelenfegétis előhözza. Mert midön az Galatiabéliec között volnanc némellyec, az kik, hogy az ő méltóságát megkissebitséc, ötet czac az igaz Apastaloktul rendeltetött köz tanitványnac tartottac; hogy azért, az ő tudományanac és prédikállásanac méltóságát, azoknac álnok kissebbitésec és oczaroláloc ellen éppen és sértetlen megtartanája, fűkség volt megbizonyitania, hogy ő czac egy fálnyéra sem volna alá való az töb Apastaloknál. Azért mutattya és bizonyittya meg azt, hogy ő nem emberec válaftásából és itiletiből, mint egyéb köz pispoc, válaftatott legyen, hanem az Urnac önnön maganac, tulaydon fáva által és nyilván való paranczolattya által.

A. 1. v. 25.

Gal. 1. v. 10.

14. Hogy pedig az Pispókóc nec törvény szerint való hivataloknac rendihöz mindenképpen az kívántatséc és tartózzéc, hogy az emberektül válaftassanac; azt czac egy értelmes ember sem tagadgya: holott ez dologtul az fent Irásnac ennyi bizonsági legyenec előttünc. Ezzel az fent

Gal. 1. v. 10.

XXXXX

Pal sava sem ellenkezne, hogy ő nem emberektől és nem emberec által küldetett legyen, mert ő ott nem szól az Egyházi szolgáknac rendkerint való választásokról, hanem csak azt tulaydonitja magának, az mi az egyéb szolgác felött kiváltképpen az Apostaloknac volt tulaydonoc. Noha pedig ilyen módon az Úr Isten s. Paltis kiváltképpen való méltosággal ő maga által választotta, ugyanazáltal hogy az Egyházi hivatalnac esközévelis élne azonközben.

Act. 13. v. 2.

Mert ilyenképpen írja azt meg s. Lukác: hogy, Midőn az Apostaloc böytlőnéne és imadkozánac, móda az s. Lélec: Választatoc elennéke az Pált és a Barnabast az munkára, mellyre oket hivtam. Ackor azért böytlőne és imadkoztanac, és reája vetőtte az ő kezeiket. Mire való tehát ez az elválasztás és az kezeinek reája vetése, minekuránna az s. Lélec az ő választását immár nyilván megbizonyította; hanem hogy az Egyházi rendtartás az szolgáknac emberec által való választásában, megerősítéséc és megtartáséc? Az Isten annakokaért ez rendtartást semmi nyilvánosság példával meg nem erősíthette volna, hanem hogy, midőn először megmondaná azt, hogy ő a s. Pált a poganyoknac Apostalává tette, mindazáltal őtet ugyan az anya s. Egyháztulis rendeltetni és felszenteltetni akarja. Mellyet az s. Marryas választásában is láthatni. Mert mivel hogy az Apostali tiszt oly nagy drágalatos tiszt volna, hogy valakit egyet, az ő iteletec és tettéséc kerint ez ilyen nagy főségre felemelni nem mérnéne; kettőt állatnac elő, hogy az sors ez kettőne az egyikre eséc, hogy ilyenképpen ez Választásnac mennyekből lenne kétségnélkül való jelensége: mindazonáltal az Egyházi igazság és rendelés se tétetné felre azonközbe.

15. Im már az a kérdés, hogy ha az Egyházi szolgáknac az egész anya s. Egyháztul kellyené választani avagy csak több Egyházi szolgáktul, és vénektul az kic az lelki itéletben az előjáróc: avagy pedig csak egyne méltóságos szabad akarattyal való választathaséké él. Az kic ezt a hatalmat egyedül csak Egyne engedic, azoc az s. Pal mondasát hozzác bé az Titushoz írott levelből: holott így szól: Annakokaért hadtalac tégedet Cretában, hogy városonkint rendelly presbytereket, vagy Seniorokat, véneket. Ismét az Timótheushoz: Kezeidet hirtelen senkire ne vessd. De felette tévelgenec, ha azt alit yac, hogy Timótheus Ephesusban, avagy Titus Cretában úgy uralkodtat legyé, hogy mindeneket csak az ő tulaydon tettéséc kerint rendeltenec volna. Mert az választásban őc csak előjáratanac, hogy jó és idvőséges tanácsokkal az nép előtt mennéne, nem hogy egyebeket kirekestvén őnnön magoc czelekedné az mit akarnac. Es nyilván-

Tit. 1. v. 5.

1. Tim. 5. v. 22.

hogy itt valamit magamtól költeni ne láttassam, ezt hasonló példával teszem nyilvánosságá. Mert azt mondgya s. Lukacz, hogy s. Paltul és s. Barnabastul az anya s. Egyházakban s. Lélyel Senioroc rendeltettene. Act. 14. v. 15. Egyfermind megmutattya pedig aztis, hogyhog és mi módon lott legyen, tudniillic, hogy az anya s. Egyháznac voxaval és együtt javallásával, avagy kéznec felemelése által, az mint az Görög textusban vagyon, választatnac legyen el. Igaz annakokaért, hogy o ketten rendeltéc és választotrac az Véneket, de mind az egész sokaság, az mint az Görögoknél volt az választásnac sokott módgya, felemelt kezeikkel jelentőtéc az ő voxokat és javallásokat az felől az kit akarnac. Ezhöz hasonló állásnac módgya gyakran talaltac az Romai Historiakban, mellyel azt mondgyac; hogy az a Consul avagy polgar mester, az ki Gyülést tétetett uy Tisztatokat és fejedelmeket választott legyen.

Ez pedig semmi egyéb értelemben nem mondatac hanem hogy ő az szabad akarattól való voxokat és javallásokat fedte ő s. vé, és az köz népet igazgatta az választásban. Es bizonyára nem is hihető, hogy az s. Pal ez arant, Timótheushac és Titushac, többet engedett volna meg, hogynem mint őnnön magának tulaydonított. Lát yuc pedig azt, hogy ő az népnec javallásából és szabadakarattal sokra legyen választani az Pispókoket. Így kell azért az előbbi mondasokat érteni, hogy az anya s. Egyháznac közönséges igazságában, és szabadságában semmit elne vegyenec és szabásnac.

Annakokaért jól és igazán szól s. Cyprianus, midőn azt vitattya, hogy ez a rendtartás az Istenec paranczolattyal s. f. amazzéc, hogy az Pap az népnec jelenlétében, és minden embereknec s. melei előtt, választáséc, és úgy mint méltó és illendő s. meny, közönséges itelettel és bizonyagréttel erősítéséc meg. Mivel hogy lát yuc azt, hogy az Úr Istenec paranczolattal az Levitai papoknac választásában is ezen sokas tartatott meg, hogy azoc, az felszentelés előtt az népnec s. melei elejkebe állatnanac.

Lib. 1. Epist.

Lev. 8. v. 6.

Num. 20.

v. 26.

Act. 1. v. 15. &

6. v. 2.

Illyen formán és nem különben véretic Matyasis az Apostaloc s. ama közzé: az hét Diaconusoc sem rendeltettenec különben, hanem az népnec látára és javallására. Ez példac megmutattyac (ugymond Cyprianus) hogy az Papnac elválasztásnac és rendelésének, nem különben, hanem az népnec jelenlétében és tudására kellyen lenti, hogy az hivatal illendő és igazságkerint való legyen, az melly mindenek nec bizonyagréttel volt megprobatatva, és erősítve. Ertyuc és tudgyuc azért immár hogy az Isten igéjének ereje kerint, ez legyen törvény

XXXXXX 2

serint való hivatala az Egyházi főlgánac, midőn az népnek tudtata és akaratyára, azoc az kik illendőknek tartatnac, választatnac és hivattatnac. Es pedig hogy az választásban jelen és előjáróc legyenec az egyéb Pástoroc, hogy alhatatlan hirtelenkedésből, avagy gonof fiandékból, avagy zenebona indításból, az. fokaságtul valami vétec ne esséc.

16. Az á Ceremonia következie immár, mellyel az Egyházi főlgánac kellyen, felszenteltetniec, az mellyet az hivatalhoz tartozó tziellyekben, utolsónac fiamláltunc. Nyilván vagyon pedig, hogy az Apastaloc semmi egyéb Ceremoniával nem éltenec, midőn valakit az Egyházi főlgálatra hivtanac, hanem czac az kezek nec reavetésével. Ez fokás pedig az: mint én aránzom, az Sidoknac fokásokból fiarmazott, az kik hamit akartac hogy megáldatott és mtgszenteltetett legyen, az ő kezek nec reá vetése által úgy mint bé mutattac az Istenec. Illyenképpen Jaacob, midőn Ephraimot és Manasét akarná megáldani, az ő kezeit azoknac fejökretötte, az mellyet ofián Christus Úrunkis czelekedett, midőn az kicziny gyermekek felött könyörgene. Szinte ezen éttelemmel vetöttéc az Sidoc, az: mint én itilem, az ő kezeket, az törvénnec paranczolattya serint, az ő áldozattyokra. Azt akartac azért az Apastaloc az ő kezek nec reávetésével jelenteni, hogy az Úrnac áldoznac őc azt fel, az kit az Egyházi főlgálatra sientelnének. Noha azoknál is éltenec ez ceremoniával, az kikvel az sient Lélek nec látható ajándékot közlenéc. Akar mint lótt legyen, de ugyan közönséges fokás vólt ez valamennyisier az Egyházi főlgálatra valakit hivtanac. Így sienteltéc őc fel az Pástorokat, az Tanítókat, és az Alamisnanac gondviselőit. Noha pedig semmi kinyomott paranczolat elóttunc ninczen az kezek nec reaja vetélec felől, de mivel hogy láttunc, hogy ez süntelen való fokások vólt legyen az Apastaloknac, ezen dolog, az mellyet azoc olly fiorgalmatoson megtartottanac, annyi értékű legyen minálunkis, mintha nyilvánossággal megparanczoltatott volna. Es bizonyára hasznalatosis, hogy ez illyen jegy által az Egyházi tistnec méltósága az népnek ajánlartasséc és eleibe ábraztasséc, és az felvótt semélyis megemlekeztesséc, hogy ő ennek utánna immár nem ő magaé, hanem az Istenec és az anya sient Egyháznac főlgálatyára adatott és köteleztetett legyen. Annak felötte nemis léssen czac pusztá jegy, hogy ha ismet az ő régi és eredet serint való igaz gyakorlására hozatic.

Mert hogy ha az sient Lélec az anya sient Egyházban semmit nem rendelt hiában, meg fogjuk azt tapasztalni es érezni, hogy ez á Ceremoniais, mivel hogy ő tőle fiarmazott, nem mulic haszonnélkül el, czac hogy babonáságos gonoful élésie ne forditasséc. Utolsó meg, kell ezt is tudni, hogy

Gen. 41. v. 14.

Matt. 19. v. 15.

Act. 19. v. 6.

hogy nem mind az egész gyülekezet vetette kezeit az választott Egyházi főlgára, hanem czac az Pástoroc. Noha még az is bizonytalan hogyha mindenkor fokat vetöttéké reája közöket avagy nem. Mindazáltal hogy az Alamisnára gondviselőckel, az sient Pallal, Barnabással és egyebeckel így czelekedtenec legyen, az nyilvánossággal úgy vagyon. De az sient Pal ön maga mondgya egy helyen, hogy nem egybec fokon, hanem ő vetette kezeit az Timotheusra: Intlec régedet (ugymond) hogy gerjerd fel az Istenec ajándékát, az melly te benned vagyon, az én kezeim nec reá való vetése által.

Mert az mi másutt mondatic, az presbyteriumnac, avagy Egyházi emberek nec kezeinek valakire való vetéséről, nem úgy értem én azt, mintha ott sient Pal az véneknek gyülekezetiről fiollana; hanem az Presbiteriumnac esperestség nec és Pápságnac igéjen önnön magát azt az állapotott és az Tisitet értem: mintha azt akarná mondani. Meglásd hogy az kegyelem és az ajándéc az mellyet vóttel az kezek nec reá való vetése által, midőn téged én Elperestétöttelec, hiába való ne legyen.

Act. 6. v. 6.
2. Tim. 1. v. 6.

1. Tim. 4. v. 14

N E G Y E D I C R E S Z.

Az régi anya sient Egyháznac állapotjáról és annak gubernálásának módjáról, az melly gyakoroltatott az Papistáságnac elötte.

E Ckédig az Egyházi gubernálásnac rendiről, az mint az Istenec tistta igéjében vagy on fundaltatva, és az Egyházi tisttekről, az mint az Christustól vóltac rendeltetve, vólt tanuságunc. Hogy azért mind ezec annyival világosbac és nyilvánosságbac legyenec, és elmeinkbe jobban bé ábraztassanac, nem léssen hasonlan ez dologban az régi anya sient Egyháznac módgyát és formáját is felkeresnünec, az melly minékünec az Isten rendelésének neminemü ábrazattyát adgya sient eleibe. Mert noha az régi pispökec az kik abban az időben éltenec soc Egyházi regulákat és rendeléseket szerzettenec, az mellyekben láttathatnának többet kinyomni és fiabni, hogy nem mint az sient Irásban mutattatott ki: de mindazáltal olly vigyázólan, és őrizkedven viseltéc ebben magokat, hogy mind az egész ő Egyházi rendeléseket, el annyira az Isten igéjének egy regulája serint rendeltéc és fiabtat, hogy könnyen megtesséc, hogy ez dologban mayd semmi olly náloc nem vólt, az melly az Isten igéjéhez illendő nem vólt volna. Es ha sient valami fogyatkozás találtathatnékis az ő rendelésekben, mindazáltal, miért hogy az Istenec rendelése mellett igyekeztenec megmarad-

ni, és nemis léptenec az mellől igen meffie, használatos foglenni, hogy ha itt rövideden előfámlaltatic, minemü rendtartáloc volt legyen ő nekic. Az miképpen hogy megmutattuc, hogy három féle Egyházi fogláról vagy az Irásban emlekezet: azonképpen az régi anya fent Egyház, minden ő foglait, három féle rendre osztotta el. Mert az Papoknac fámokból válastottac őc, az Pástorokar és az Tanítókat: az másic réf az Egyházi fenyítékre és az fogyatkozásoknac megjobbítására tartott gondot: az Egyházi gondviselőkre, az fegényeknek gondya és az Alamisnának kiostogatója volt bizattatván: Az mellyec pedig *Lectores* és *Acoluthos* neveken nevezettene, nem volt azoknac bizonyos tistec: hanem az kiket *Clericofoknac* hivtanac, azokat ifiuságoktul fogva bizonyos gyakorlásoc által foktatták az anya fent Egyháznac foglaltatára, hogy inkább értenec mire vólnának rendeltetvén, és idővel ofián késületeflesben járulnának az ő tistekbe: az mint ennekutánna bővebben mutatom meg. Annakokaic az Hieronymus, minekutánna az Anya fent Egyházat őt rendre osztotta, így fámálllya rendel elő: Pispókóket, presbytereket, Alamisnára gondviselőket, az hívők őfseget, és az kic az ő megkeresztelkedésektől az Keresztyeni hitben tanítatnának: az többinec pedig az kik *Clericofoknac* nevezettene, és az Barátoknac semmi kiváltképpen való helyet nem tulajdonit.

In Esai. ca. 9.

2. Az kike azért az Tanító tistet bizatott volt, azokat mindnyájan Presbytereknek avagy Esperesteknek neveztec. Eze az ő fámoc közül minden városokban, egyet válastottac, az mellyec kiváltképpen adtac az Pispóknac vagy Reafemlélőnecc titulust és nevezet, hogy az egy aránt valóságbol az mint fokott lenni, visfavonyásoc és hasonlasc ne nevednéne. Mindazonáltal tistefességgel és méltósággal nem úgy volt fellyeb való az Pispoc, hogy ő neki uralkodási hatalma vólna az ő Collegáin és tistebéli társain, hanem mint az polgármester az Tanácsban, az dolgokat, ügyeket előhozza, az többinec értelmeket kérdgye, tanaczolván, intéstevén, unfolván, az többinél előb járjon és az ő méltóságaval mindaz egész dolgot igazgassa, és az mi közönseges tanaczbol végeztetic, kifogaltassa; Ez tistet viselte az Pispoc az Presbyterec gyülekezeti-ben.

In Epist. ad Tit. c. 1.

Hogy pedig ezis, az időnecc alkalmatofsága miatt, emberec javallásából hozatott legyen bé, önnön magoc megvallyac az régic. Így ír Jeronymus az Titushoz írott levélnecc magyarázattyában: Nem vala semmi külömbség az Pispóc között és az Presbyterec között, és minekelőtte az őrdőgnecc igazgásából hasonlasc és visfavonyásoc támadtanac vólna az anya

az anya fent Egyházban, és egy azt mondaná, En Pálusta, az másic, én Péterista vagyoc; ackoron az anya fent Egyházac az Presbytereknek közönseges tanaczocaltgazzattatnac. Annakutánna pedig hogy az visfavonyásoknac gyökerei kifagattatnának, mindaz egész forgalmatofsag egyedül czac egyre vettetett. Az miképpen azért hogy tudgyac az Presbyterec, hogy őc az ő előttoc járónac az anya fent Egyháznac fokásából vadnac alaja vettetvén, azonképpen az Pispókóknecis visfontag meg kellene esmernic, hogy őkis, fokásból inkább, hogynem mint Isteni rendelés ferint legyenec az Presbyterec felött, és azockal közönsegeffen kellene az anya fent Egyházat igazgatnioc. Mafutt mindazáltal megjelenti, melly igen régi legyen ez az rendelés. Mert azt mondgya hogy Alexandriában, az Mark Evangelistatul fogva mind Heraklaig, és Dionysiusig, az presbyterec magok közül egyet fővé töttene, az mellyet őc pispóknac neveztene; Minden városokban volt azért az Presbytereknek Gyülekezetoc, az kic Pástoroc és Tanítóc völtanac. Mert mindnyájan ez Tistet viseltéc, hogy az népet tanítanac, intenec, és megfeddenec, mellyet fent Pal az Pispókóknec paranczol. Es hogy utánnoc magvat hadnának, az mellet az ifiaczkákat tanítottac, az mellyec ő magokat az anya fent Egyháznac foglaltatára fantac, és adtac. Mindenic városnac volt bizonyos vidéke, az melly Presbytereket innét venne; és azokba az városokba ugymint bé völtanac oltatván az vidékiec. Mindenic gyülekezet, az mint megmondta, egy Pispóc alá volt vettetvén, czac azért hogy az rend és az békeség megtartatnéc, az ki méltósággal az többi úgy multa fellyül, hogy mindazáltal ő nekic az atyafiac gyülekezetinec alaja vettetvén kellec lennie. Ha hol pedig az ő Pispókségenecc határa és vidéke olly nagy vólna, hogy az ő tistit minden helyeken, az mint fűkség vólna, veghöz nem vihetné, tehát annac az tartománnac bizonyos helyein, némelly Presbytereket válastottanac, az kic az kisded dolgokban az ő tistit helyette elvégeznéc.

Epist. ad Evagr.

Tit. 1. v. 9.

Ezeket őc külföldi vagy falusi Pispókóknec neveztec, azért hogy azon az vidéken az Pispóknec egy mint helytartóilévén, annac tistiben járnának el.

3: De az mi az tistet illeti, az mellyről mostan fállunc, az Pispóknec finte egy mint az Presbytereknek az Prédikálásban és az Sacramentomoknak kifogaltatásában az ő tisteket véghez kellett vinnic. Mert egyedül czac Alexandriában, mivel hogy ort Atrius az anya fent Egyházakat meg haborította völt) tendeltetett völt az, hogy az Presbyter az népnecc semmi prédikatiott ne tenne, az mint Sacrates megem-

megemliti az *Tripartita Historianac* kilentzedic könyvében. Hieronymus pedig hogy ő nékie ez dolog nem tettett legyen, nem titkollya. Es bizonyára ackoron nagy ifonyu czuda dolognac tartatott volna, hogy ha valaki pispöknek mutatta volna magát, az melly czelekedetivelis magát igaz püspöknek nem bizonyította volna. Olly nagy volt azért azokban az időkben az keménség és valóságos buzgoság, hogy minden Egyházi főlgác az ő tífteket, az mint az Ur Isten tölöc megkivánta, ugy kéferitenecc véghez vinni. Es ez ugyan soc ideig gyakoroltatott az anya fient Egyházban. Mert láttuoc hogy Gregorius idejébenis, (midőn az anya fient Egyház maydelromlott, avagy czac az előbbeni tíftraságától eltavozott volt) elsőnyvedhetetlen dolog lott volna, hogy ha valamely pispök az prédikállástul magát megvonta volna. Mert így fől ez Gregorius így helyen: Nem eleven, hanem Megholt Pap az olyan az kitől semmi főzat avagy prédikatio nem hallatic: mert az titkos birónac haragját gerjeszti maga ellen, hogyha az prédikállásnac főzattyanelkül járand. Ismét más helyenis: Midőn fient Pal azt bizonyította, hogy ő mindeneknek véretül tíf-ta legyen: ez ő fava által mi az kik papoknac mondatunc, meggyözette-tünc, és ugy mint bünösöknek vádoltatunc, azért mert az mi magunc gonofsága felött, egyéb embereknek halálábanis vétkeffec lefünc: mert annyi embereket ölünc mi meg, az mennyit mi restelkedvén és vesteghalgátván látunc naponkint az halálta menni. Vesteghalgatóknac önnön magát és az több papokat hija, mivelhogy nem olly ferényec volnának az ő tífte-
 tekben az mint illenéc. Ha a zót azoknac nem kedvez, az kie tífte-
 ken fél réffént jártanac, elgondolodé mint bánt volna azokkal, az kik minde-
 nestül fogva czac hivolkodtanak volna? Ez annakokaért régi és soc ideig
 tartott gyakorlás volt az anya fient Egyházban, hogy az Pispöknek kívált-
 képpen való tíf-ti ez volna, hogy az népet az Isten igejével legelteté, avagy
 az anya fient Egyházat egészséges tudománnyal közönségesen és különis
 éppitené.

4. Hogy pedig minden tartományoknac, egy Erfekjekis volt az pif-
 pökök közöt, ismét hogy az Niceai Conciliumban Patriarchac válastarta-
 nac, kie az ő rendek és méltóságok ferint az Pispököknél fellyeb valóc
 lennénc, ez az jó fenyteteknek és rendeséknec megtartására tartozott.
 Itt mindazáltal azt sem kell elhalgatni, hogy ezzel igen ritkán éltenéc. Ez
 grádiczoc annakokaért főképpen erre rendeltetenéc, hogyha valamely
 anya fient Egyházban valami olly dolog esnéc, az mellyet keveslen jól el
 nem végezhetnénc, az ollyant az egész tartománnac gyűlésére vennéc és
 halasztanac,

Midőn

Midőn pedig olly nehéz és értékes volna az dolog, hogy nagyob meg-
 gondolást és megvizsgálást kívánna, tehát ollyankor az Patriarkakatis hoz-
 zá hítottac, az mellyektül fenki egyébüvé nem appellálhatna, hanem czac az
 közönges Conciliumra és fient gyűlésre. Ez illyen rendferint való igazga-
 tást neveztec némellyec *Hierarchianac*, azaz, Szent uraságnac: igen illetlen
 névvel, az mint én aránzom, az melly tellyecséggel főkatlan az Irásban.
 Mert az fient Lélec főrgalmassan el akarta azt távoztatni, hogy fenki ma-
 gánac valami uraságot vagy fejedemséget ne álmodozna, midőn az anya
 fient Egyháznac igazgatásáról volna az fő. Hogyha pedig az nevet fele-
 tévén, az dologot ön magában nézellyünc meg, megtapaftallyuozt, hogy az
 régi Pispökök nem akartac az anya fient Egyház igazgatásanac egyéb olly
 formáját gondolni és keresni, az melly azzal, az mellyet az Isten az ő igejé-
 ben előnkbeirt volna, nem eggyezne.

5. Akkoron az Diaconusoknac avagy alamifnára gondviselőknec
 sem volt különb állapattuoc és módgyoc, mint az minemü volt az Apa-
 staloknál. Mert az híveknek mindenmapí alamifnájakat, és az anya fient
 Egyháznac estendönkint való jóvedelmeit vöttéc bé, hogy azokat igaz
 helyre és főükséges élésre költenéc; az az, egy réffént az Egyházi főlgák-
 nac táplálásokra, más réffént az főgényeknek ostogatnác. Mindazon-
 által az Pispöknek tudatásja vallása ferint, az mellynec az ő gondviselőse-
 kről és sáfarlásokrol estendönkint főamotis adtanac.

Mert hogy az régi Egyházi rendelésekben az püspököt tefic minden
 Egyházi jóknac ki ostogatójánac, azt nem ugy kell érteni, mintha ez főrg-
 almatos gondot tulaydon az ő maga főmelyében viselte volna el; hanem
 azért tulaydonitac ez ő nékie, mivelhogy ő tíf-ti volt, hogy az Alamif-
 na tartónac elejébe írná, kiket kellyene az anya fient Egyháznac közön-
 séges táplálásába felvennie, és kiknek, és kineckinek mennyit kellyene
 az Egyházi jóknac, maradékiból réffeltetni: Annakfelotte mivelhogy
 ő néki gondot kellett tartani, az Alamifna tartókras, hogyha azokis híven
 eljárnának az ő tífteken.

Mert így olvástac azokban az Egyházi rendelésekben, mellyec az
 Apostaloknac tulaydonitac: Azt paranczollyuoc, hogy az Egyházi jófá-
 goc, az Pispöknek hatalmába legyenec. Mert ha az embereknek lelkei,
 az mellyec főccal drágábbac, o rea bizattattac, mennyivel inkább illic,
 hogy az pénzis ő rea bizattaséc? ugy hogy az ő hatalmából ostogattas-
 fanac mindenec az főgényeknek, az Papoc által és az alamifnára gondvisé-
 lőc által, és hogy főfelemmel és minden főrgalmatosággal legyen az főlgá-
 lat.

Es az Antiochiai Conciliumban az végeztetett, hogy az Pispököket

YYYYY

Cap. 35.

meg kellyen feddeni, a kic a Presbyterec és az Alamisnára gondvifelőc hírenélkül az Egyházi jóckal sáfarkodnanac. De erről né fiükség a hof fiu disputatio mivel hogy fi. Gergel nec foé leveleiből nyilván vagyon, hogy még az ő idejébenis, noha akkor immár foc Egyházi rendelésef megerőtelenítettenc vólt, mindazáltal ugyan magmaradott vólt ez rendtartas, hogy az Diakonufoc avagy alamisnával biróc az Pispóc alatt, az hegények nec sáfari lennénc. Hihető azis, hogy az alsób Diakonufoc, avagy az alamisnára gondvifelőc alatt valóc, eleinten arra adattanac legyen a Diakonufoc mellé, hog nék nec az hegények nec gondgyoc vifelésében segitenénc. De ez külömbőség közöttoc lassan lassan elvesőtt. Az Archidiaconufoc, avagy az alamisnára főfő gondvifelőc, akkor rédelítettenc vólt, midőn az Egyházi jóknac megfoka sódáfa, ujab és forgalmatosab gondvifelést kívánna; noha Hieronymus azt írja, hogy az ő idejébenis vóltanac legyen. Ezekén állott pedig az fő gondvifelés minden Egyházi jövedelmekre, Jószágokra és Egyházi eszközökre: és az mindennap offeráltatot alamisna ezek nec kezeknél vólt. Honnét fi. Gergel megmondgya a Sáloni fő alamisnas Gondvifelő nec hogy ő vétekbe vadoltatné nec, hogyha az anya fi. Egyháznac javaiba vagy gondvifelertenségből, vagy czaládságból valami elidegenitnénc és elveszne. Hogy pedig az Evangeliumnac az nép előtt olvasása, és az könyörgésfe való intés; ismet, az pohárnac az Ur vaczorájában kiadáfa, ő reajok vólt biztatván, ez dolog az ő tíftek nec beczületinec okaért lótt, hogy azt annyival nagyob isteni félelemmel vinnéc véghez, mivel hogy ez ceremoniákkal megintetnénc arról, hogy őc nem valamely világi sáfarságot, hanem lelkit és Istenec fientelertett tífteft vifelnénc.

6. Innét aztis megtilhetni, mint éltenecc legyen akkoron, az Egyháznac javaival, és miképpen sáfarkodtanac azockal. Az találtatic félyel mind az Conciliomoc végezésében, s mind pedig, az régitanitóc irásiban, hogy valami állójósága, és pénze az Anya fient Egyháznac vagyon, az mind az hegények nec öröke és marhája. Annakokaért gyakran elmondatic ott ez enec az Pispókök nec és az alamisnával biróknac, hogy nem ön saját jószágokkal, hanem az hegények nec fiükségekre rendeltetett jóckal sáfarkodnanac: az mellyeket hogyha hívségtelen elidegenitnénc, avagy hasontalan elköltnénc, tehát vérnénc vétkébe esnénc és vadoltatnac: megintetnénc azért, hogy nagy félelemmel és ahíratósággal, ugy mint az Istenec fimeit előtt femély válogatás nélkül ostogásác azokat ki, az kik nec illic. Innet vagyon, hogy Chrysoftomus, Ambros, Agoston és egyéb ezek köz hasonló pispókóc, az ő hívségeket és tőkélletésegeket ez dologban nyilván megmutattyác és megbizonyittyác. Mivel hogy pedig illendő dolog, és az Isten törvényébenis megrendeltetött, hogy az kic az anya fi. Egyháznac

háznac fíolgálnac, az anya fient Egyháznac közönséges kölczégeből tápláltassanac és tartassanac elis; és akkoron foc presbyterec, az ő attyoktul maradott örökségeket az Urnac fientelvénc és ajándékozván, szabad akaratyokból hegényecké lóttenecc; az Egyházi jószág azért ugy ostogattatott el, hogy a fílgác az ő táplálásokban semmi fogyatkozást ne fenyvednénc, és az hegények nec gondgya se mulattatnénc el. Mindazáltal nagy őrizkedes vólt abban, hogy az Egyházi fílgác nec, az kik nec egyebec előtt jó példa adással, mértékletes és takarékos étellel kell előljárnioc, olly foc ne adatnénc, hogy azzal fölöttébb bővölködvén gyönyörködésfe gonoful élnénc, hanem czac annit, az mennyi fiükségekre elégséges vólna. Mert így fíol a Hieronymus: Hogyha azoc, az kic az ő attyoktul maradt örökségeccel eltáplálhatnác magokat, Egyházi fílgálatra adgyác magokat, és az fiükségök előtt az mi azoké vólna, elvesic, Egyházi tolvayláft és fientség lopást czelekednénc, és ez illyen gonoful való éléssel itilletet esnénc és ifnac ő magok nec.

7. Kezdetben az Egyházi jóknac igazgatása és fílgálatása szabad akarat fíerint való dolog vólt. Midőn a Pispókóc és az Alamisnatartóc ónnön magoktol hívec vóltanac, és ő nekic az jó lelki esmérer, és az ő életek nec ártatlansága, törvény gyanánt vólt. Annak utánna pedig hogy némelleyek nec kívánságokból, és gonoful való forgolodásokból nagy botrányok foc nevednénc, ez fogyatkozásnec megjobbítására, némelley regulác és rendtartás foc fíerzettenecc, mellyec által az Egyházi jövedelmec négy résfe ostatánac. Az első résft azok nec rendeltéc, az kic az Egyházi fílgálatra adrác anagokat: az másikat az hegények nec: a harmadikat az Egyháznac és egyéb hozzá tartozó házak nec épségecben való megtartására: az negyediket az jövevények nec és házoknál való hegény emberek nec segítségere. Mert hogy ez urolfo résfi némelley Egyházi rendelésekben és regulákban az Pispók nec tulaydonitatic, ez fen megemlitett előfással nem ellenkezc. Mert ezzel nem az értetic, hogy az ő nekic tulaydona legyen, hogy egyedül czac ő maga zabállya fel, avagy czac az ónnön tertzéfe fíerinték ozollya el, hanem hogy abból gázdálkodó és adakozó lehessen: az miképpen hogy fient Palez illyen Rendtül efféle jószágos czelekedeteket kíván, és illyen képpen értic ezt Gelasius és az Gregorius. Mert semmi egyéb okat nem hozza Gelasius annac bé, miert tulaydonitson, az pispóc ez arant valamit magánac hanem hogy a rabok nec, és jövevények nec adakozháséc. Az Gregorius még ennélis valágosban fíol rolla: Szokása ez (ugymond) az Apástali Szék nec; hogy a válastott és beállatott pispók nec rendtartást adgyanac elejébe, hog az anya fi. Egyháznac minden jövedelmec négy résfe ostáa.

Egyet tudni illic az Pispók nec és annac háza népénc, hogy gazdálko-

Yyyyyy 1

Refert ca.
Clericos
1. & 2.

1. Tim. 3. 8. 2.
Cap. praesul.
lum. 16. q. 3.
Refert c. mos.
est. quzst. 12.

Epist. ad Ne-
potian.

dolehessen és egyebeknek szállást adhaſſon: Más réſt adgyon a Lelkieknek az harmadikat az ſegényeknek adgya, és az negyediket az Egyháznak épü-
letire. Nem volt azért ſabad a Püſpöknek abból az ő maga háſnára többet
venni, hanem csak az mennyi ő nékie az ő mértékletes aſtálara és ruházat-
tyára ſükség volt. Midőn pedig valamely piſpec felőtteb való bővölke-
désből kevélykedni és pompáskodni kezdene, az ő tiſtbeli rárſatul mind-
gyárt hatra vonyattatott, és ha az jó intéſnek helyt nem adna, tiſtbeli kitéte-
néc.

8. Továbbá a mit az Egyházi ékeſségre fordítottanac, a csak igen kicsiny
völt elsőben: annak utánna pedig hogy az anya ſ. Egyház valaményire meg-
gazdagodott volna is ugyan megtartottac azért ez aránt a mértékletes ſegné-
módyát. Mindazonáltal az oda helyhezterett pénz, ugyan megmaradott
az ſegényeknek, ha midőn valami nagy ſükség érkezett. Illyen képpen Cy-
rillus, midőn az Jeruſalem környül való tartományokban éhſég és ſükség
támadott volna; és az ſükséget egyébképpen fel nem ſegithetnéc, eladta ő
az Egyházi edényeket, és öltözeteket, és a ſegényeknek eledelre fordítot-
ta. Haſonlaſoképpen az Amidai Acatius piſpóc, midőn a Perſiaiak között
nagy ſokaság csak nem halna éhhel meg, egybe gyűrt mind az Egyházi ſol-
gálatra rendeltetteket, és minekutánna illyen ſép intett tőtt volna, hogy az
mi Iſtenünknek ſem tálakra ſem pohárokra nincz ſüksége, mivel hogy ő né-
e ſik ſem iſik, &c. az edényeket azért megolváſtotta, hogy innét az ſegé-
nyeknek eledelt és kiváltságára való pénzt ſerzene. Azon képpen Hierony-
mus, midőn az anya ſ. Egyháznak felőtteb való pompáskodását feddi, di-
czéri az ellenbē az Exuperiuſt, az időbeli Tholoſai püſpököt, a ki az Urnac
teſtét egy fonyott kofárban, és az Urnac vérét egy üveg pohárba hordozta:
de egy ſegénnek ſem hagyott éhſéget ſenyvedni. Es a mit imént az Acatiuſ-
ról megélté, az őt beſéli ſ. Ambroſis maga felől. Mert midőn az Arianuſoc
ötet abban vádolnác, hogy ő az foglyoknak kiſabadítására való valtság
pénznek ſertételére, az Egyházi edényeket rontotta volna el, imez igen ſép
mentséggel mentőtte magát: Az ki az Apaſtalokat arany nélkül küldőtte el,
az, az anya ſ. Egyházatis arany nélkül gyűrtőtte. Aranya vagy on az anya ſ.
Egyháznak, nem hogy megtartá, hanem hogy azt ki adgya, és hogy az ſük-
ségben ſegítſéggel legyen. Miért őrizteté az meg, az mi ſemmit nem haſ-
nál? Ninczené az minékiunc tudunkra mennyi aranyat és ezűſtet vit-
te el az Affyriuſoc az Urnac templomából? Nemde nem jőbbé hogy azt
az Pap megolváſſa, hogy abból az ſegényeket eteſſe, midőn ſemmi egyéb
ſegedelem nincz jelen; hogynem mint azt, az Egyház tolva ylo ellenség vi-
gye el?

Nem fogjaé az Ur azt mondani, miért hadtál te annyi ſegényeket éhhel
meg?

Tripart. hiſt.
lib. 5.

Lib. 2. de of-
fic. cap. 28.

meghalni, holott lám volt aranyad, az mellyel őket megmenthetted vol-
na? Miért vitteſt annyi ſoc foglyoc el, és nem váltattanac meg? Miért
őletteſt annyin meg az ellenségtől? Jób volt volna, hogy az eleven edé-
nyeket tartottad volna meg, hogynem az mellyec értzöl cizmáltatnac.
Erre te ſemmit meg nem felelhetſ. Mert mit mondanál? Jó, azon felté, hogy
az Iſten templománac nem lenne ékeſége. Erre te néked o viſontag azt te-
kelnéje: Az Sacramentomoc nem kívannac ſemmi aranyat, és az mi nem ara-
nyon vétetéc, az nem az aranyért kedves. Az Sacramentomoknac ékeſé-
ge, az foglyoknak megſabadítáſa. Egy ſummában láttyuc hogy merő azon
igalſág, az mit másutt mond, hogy tudni illic mindene, az mickel akkor az
Egyház birt, kölczéji pénzec volt az ſegényeknek. Iſmet, hogy a Piſpök-
nec ſemmi ninczen, az mi az ſegényeké nem volna.

9. Ezek voltanac az régi anya ſent Egyháznak Tiſtái, mert az többi,
az mellyekről az régi Egyházi tanító elegeznéc, inkább csak gyakorlá-
ſoc és elkéſűletec, hogynem valami bizonyos Tiſtéc voltac. Mert az oc
az ſent emberec, hogy az anya ſent Egyháznak ſép plántás kerteczkét
hagyhatnác után őc, olly iſjaczkákat, az mellyec az ő attyoknak tudá-
ſokból és javalláſokból, az Egyházi ſolgálatra ſántac és adtac magokat, az
ő Iſkolájokba és fenytékjökbe vettéc fel, és gyermekſégektől fogva
ugy oktattac, tanítottac, hogy gyakorláſ nélkül és probatlatlanul ne
járulnác az ő tiſtökbe. Mind ezec pedig az kic illy Iſkolabél fenytéc
alatt gyermekſégektől fogva tanítatnác és neveltetnéc, egy közön-
ſéges névvel CLERICVSoknak neveztetnéc. Akarnám bizonyára
hogy nékie más és tulaydonságosb nevec adatott volna. Mert ez az név
érttelenségből, avagy ugyan gonof igyekezetből ſarmazott, mivel hogy
az egéſ anya ſent Egyház az ſent Pétertől CLERICVSnac, az az, Iſtennec
örökſégénec neveztetéc. Mindazonáltal az dolog ő magában mindentől
fogva ſentſéges és idvősſéges volt, tudni illic hogy azok, az kic ő vélec az
Egyházi ſolgálatra akarnác adni magokat, ugy neveltetnéc fel a Piſpek-
nec tanító fenytéke alatt, hogy ſenki az Egyházi ſolgálatra fel ne vétetnéc,
hanem ha előſer arra jó móddal elkéſítetnéc, az az, gyermekſégétől fogva
idvősſéges tudományban oktattatnéc, és kemény fenytéc által tiſtſéges
és tőkélletes életre és magavilésére igazítatnéc és tanítatnéc, a világi ſor-
galmalſágtól elvonatnéc, és ez ellenbe lelki ſorgalmatoſſágra és mun-
kálkodátra ſoktatnéc. Az miképpen pedig hogy az hadakozáſra tani-
tando uy vitező iſjaczkákat, mint egy játekképpen való harizoláſſal vag-
dalkodáſſal és ökleléſſel ſoktac az valóságos hadakozáſra és viadalra ké-
ſíteni és oktatni; azonképpé volt ő nékie is bizonyos kéſűlgetétec és gy-
akorláſoc, minekelőtte az tiſtelre emeltetnéc. Ugy mint előſer az volt né-

Lib. 5. Epist.
3. & 33.

1 Pet. 5. v. 3.

kic meghadgyva, hogy az téplomat az ő idejébe bészárnac és felnyitnác, és neveztec őket *Ostiaris* foknac, az az, ayton állóknac avagy kapun őrzőknek. Annakutánna neveztec őket *Acoluthus* foknac, ugymint a kiknek fiúntelenül a pispók környül kellene lenniec, házánál neki fogalmioc, utánna járnio c és kikiferniec, egy részent tisztelégnek okaért, más részent gyanótságnc el-távoztatáfaért. Annakelőtte hogy ilyen képpen lassan lassan az népnél es-meretefec és kedvesek lennénc. Ímért, a Prédikállo fiékből olvastattac va-lamit vélec, hogy tanulnác az néphöz fokni, és az fokaság előtt follani, hogy őstán midőn az papságra és tanító tistre vétetnénc fel, felelmeske-dőc és előttéb fémérmeskedőc ne lennénc. Illyen forman vittéc őket mind fellyeb fellyeb egy gradiczról a másakra, hogy az ő fogalmatos és se-reny voltokat megmutatnác, miglé *Hypodiaconus* fokká, az az, a Főalamifnas gondvifelőc után valóc lennénc. Ezt czac azért mondom, hogy lássa azt az ember, hogy mind ezec az részec, sokkal inkább elkezdő kéfületec és gy-aakorláfoc voltac a Tanuló ifjaknac, hogy nem mint igazán és bizonynal való Egyházi tistek közé fámálattatnác.

10. Az mellyet az Egyházi fogáknac hivatalában elsőnc és másodic rickelnecc mondottunc, tudniillic, miczoda fogáknac és mell nagy figyel-metes ahitatosággal kellyen elválastatnio c: Ebben az régi anya fi. Egyház a fi. Pál tul elő irott Regulát, és az Apastaloc Példáját köveite. Mert az Pastro-roknac válastására legnagyobb figyelmetelégécc és az Isten nevénc ahita-tos segítségül való hívásával gyűltenecc őfve; anakelőtte bizonyos formá-joc volt az meghallafra és megpróbálafra; az mellyel az felsentelendőknecc mind életeket és mind tudományokat, az fi. Pál mértéklő sínórja mellé ver-néc. Czachogy az előttéb való keménységben vétkeztenec ez aránt, ho-lott, a Pispoktul többet kívántanac hogy nem mint az fi. Pál kívánt, és ki-váltképpen idő, jártában az nőtelenséget kívántac meg. Egyébkint az töb-béfcékben az ő rendeléfec az fi. Páléval egyezett. Az mi pedig az harmadic rickelket illeti, tudniillic, kitől kellyen az Egyházi fogáknac válastatnio c, ebben mondó, hogy nem mindenkor tartottanac egyfele módot. Elrégen-ten, még az *Clericus* fokk rendi közé sem vétetett senki az egéfc kőtségnc ja-vallásánélkül. Ugyhogy a Cyprianus nag fogalmatosággal mentfe magat, hogy ő egy Aurelius nevőtt, az anya fi. Egyház hírenélkül *Lectorra* vagy ol-vasóvá tótt volna, mivelhogy ez fokatlan, noha nem meggondolatlanág-nélkül lett volna, mert ez értelme az ő előjáró befédénc: Az *Clericus* fok-nac felvételében, ferelemés atyám fia, előfcer az ti értelmeteket és jóvalla-stokat fokruc keretni és megtudakozni, és akarmelly fémélynecc életét és maga vifelefet kőzönseges tanáczból megvifálni, &c. De mivelhog ezék-ben az kisedgyakorláfokban, semmi kiváltképpé való vefedelemi fele-
lena

sem ninczen, megtrikintven azt, hogy őc fokáig tartó megpróbálafra, és aláztós foglátra vétetnénc legyen fel, ez illyen fokás azért az népnec javállatanac kereséfc felől mayd ugyan elhagyattatott. Annakutánna őf-tán, az kőznép az egyéb rendekbenis, az Pispökségtul elvalva, az itiletet és az válastást mayd mind az Pülpókrc és az Papokra bizta, hogy őc lát-nác meg, kic volnánac illendőc avagy méltatnok. Hanem czac vala-midőn, valamelly Egyházaknac ty presbyterec és pástoroc rendeltetné-necc, ollyankor őstán annac az helynecc egéfc fokaságanc javállafá neve-zet ferint megkivántatott. Es nemis czuda, hogy ez aránt az nép az ő ju-fsánac és igazságanc megtartásat olly kevésnecc tartotta. Mert senki nem vétetic az Fő elemofinas tist vifelőc alatt való tistiben, az ki az *Clericus* fok rendiben egy nyihány proba estendőkrc az fokott kemény Scholai fenyi-téc alatt meg nem állott és meg nem fenyvedett. Minekutánna azért abban az rendben és állapotban próbaltac talaltatott, ugy tétetett őstán Diaconus-sá avagy Alamifnas gondvifelővé, és onnét emeltetett a Papi tistre, hogy ha magát hívséggel vifelte. Illyenképpen senki fel nem vétetett, az ki az előtt foc estendőkrc, az népnec fémci előtt probaltatott és esmeretes nem vótt. Es fícp rendeléfec vóltanac fereztervén, mint kellyen az oknac vétke-ket megbüntetnie, ugyhogy az anya fíent Egyház gonof papokkal avagy Diaconus fokkal meg nem terhelterhetnécc, hanemha az kezénél való orvof-ságot elmulatnája. Noha az Presbyterec válastásábanis mindenkor meg-kivántatott az polgároknac javállafá, a mint ezt az első Regula és rendtar-tásis megbizonyityta, *Distinct. 67.* az melly Anaetufnac tulaydonitatic. Végezetre minden hivataloc és felsenteléfec az Egyházi fogáknac, azért rendeltetnénc az estendőnc bizonyos és fábott idejére, hogy senki az hiveknecc herenélkül titkon be ne czufhatna, avagy czac könnyen min-den előjárando jó bizonságtételnélkül bozátatnécc bé.

11. Az pispóknecc válastásában az nép fok ideig megtartotta az ő fábadságát, hogy valaha reájoc olly ne tolyatnécc és vettenéc az mellyet nem minden kedvellene. Annakokaért az Antiochiai Conciliumban meg-tiltatott, hogy kőzönseges javállásnélkül az ne legyen, az mellyet az első Leo is valóban megerősített, illyen igéccel: Az válastáséc el, mel-lyet az *Clericus* rend, és az nép, avagy az nagyobb rész kívánand. Ímért, az kinecc mindenec előtt kell jáni, annac mindenektul kell elválastatnii: Mert az ki esmeretlen, és megpróbaltatnul emeltetic fel, erővel tolyat-tatik az ollyan be. Ímért, Az válastáséc el, az ki az *Clericus* foktul vá-lastatott, és az néptul kívántatic, és annac az helynecc Pispókeitől az Ersekcnecc tudtára, és akarattyából kell béiktatni és befentelni. Ollynagy fogalmatos gondot tartottanac az fíent Atyácarra, hogy az népnec ez ő

szabadsága semmiképpen meg ne kissebitetnéc, hogy midőn az Constantinapolyba gyűjtött közönséges Concilium, Nestariust ordinálná és rendelné, nem akarnája azt az Clericusoknak és az Népnec javallásánélkül czelekedni, az mint ez az Conciliumnak az Római Gyülekezethöz küldött leveléből megláttzic. Annakokáért ha midőn valamely Pispoc, maft rendelne maga helyébe, annac nem volna addiglan ereje, mignem azt az egész nép javallaná, és igaznac esmerneje. Az mellynec nem czac példája, hanem ugyan formájais vagy on előttün az s. Agostonnál, holott az Eradust nevezi az ő utánna következőnec. Es az Theodoritus, midőn megbefelli, hogy a Peter az Athanásiustól neveztetett volna utánna következőnec, mindgyart azt téfi utánna, hogy azt az Papi tend, óva hatra legyen és az Fejedelemség az főfő emberekkel és az egész néppel egyetemben, az ő voxokkal, javalló szozatryokkal megerősítőtéc.

Cap. 13.

12. Megvallom bizonyára, hogy ez is igen jó meggondolattal végeztetött legyen az Laodiceai Conciliumban, hogy az köz népen ne álljon az válaftás. Mert igen ritkán esic az, hogy annyi foc fejec, egy dolgot egy értelmel és jól elintezzenec és rendellyenec, és többire mindenkor amaz Poëta példabeféde ferint jar a dolog: Az köz népnec alhatatlan az ő dolga: Egyic ide, másic vonson amoda. De ez Zurzavarnac ellene igen jó orvossággal éltene. Mert előfer czac a Clericusoc válaftottac el a pispoket, és az elválaftott semélt, a Fejedelemségne, vagy a Tanácznac, és a főfő emberekne cillendobnec láttzanec, és olyankor ostan ez dolgot a községre vittéc, az melly noha ez főbitilet tételre köteles nem volna, mindazáltal kevessebb zenebonát indithatott. Avagy hogyha az köz népen kezdettékel, az czac azért lött, hogy megtudhatnác azt, mellyket kívannac, az ő ő mestbéc, hogyha az ő javalláoc kívánatnéc, és így meghalván a köznépnec javallatát, végre az válaftás a Clericusoktól lett. Es illyen képpen a Clericusoknak nem volt hatalmoc az válaftani, az kit őc akarnánc, mindazáltal ugyan nem volt sükség hogy az kölség bolond kívanságinac engednéc.

Epist. 87.

Ez rendelést ferzi egy helyen az Leo, holott így fiól: Meg kell várni a polgároknc voxokat és javalláfokat, a népnec bizonságtételét, az nép elejinec szabad kívanságokat, és az Clericusoknak válaftáfokat. Ismét, az nép elejinec bizonyítáfokat kell vennic, az Clericusoknak javalláfokat, az tanácznac és az köznépnec egyenlő értelmeket. Más formán nem illic az dologban elmenni. Es fiinte ugyan az ő végeztetött volt az Laodiceai conciliumban, hogy tudni illic az Clericusoc és az népnec eleji, az érretlen és maga gondolatlan kölségtül ne hadgyác magokat, elragadtatni; hanem inkább

inkáb az ő értelmesegeekkel és tekintetes méltóságokkal, az köznépnec bolond kívanságait, ha hol sükség, hátra vonyác és lenyomjác.

13. Ez illyen módgya az Válaftásnac Gregorius idejében még helyén állott, és hihető dolog hogy az utánis fok ideig tartott legyen ez a szokás. Ugyan vadnac foc levelei, mellyec erről bizonságot tesnec: mert valamikor valamely helyre való uy Pispoknec válaftásáról vagy on az dolog, levelet szokott írni, az Clericusoknak, az Tanácznac, és az köznépnec, néha pedig annac az helynec Tisztatójának is, az ferint, az mint akar melly városnac igazgatója vagy on rendeltetve. Hogyha az Ecclesiának rendetlen állapotja miatt, valamely főmhed pispoknec hadgya meg az válaftáshoz való látást, mind az által mindenkor on közönséges végeztet kíván, az melly minden rendeknec kezec alája irásával legyen megerősítetve. Annakelőtte midőn Mediolanumban egy Constantius nevű, Püspöcké válaftatnéc, és pedig az ellenségnec kiütése miatt, foc polgároc Mediolanumból Genuába haladnánac, azt aranzotta ő, hogy annac az Pispoknec válaftása külömben törvény ferint való nem lehetne, hanemha, az távul levökis odahivattatnánac és azokis jóvallatájac. Sőt még nem mult őtfáz estendeje, hogy az Miklos Papa, az Római Papanac válaftásafelöl azt végezte, hogy az Cardinaloc és az Pispokoc az válaftásban elsőc lennénec, annak utánna az töb Clericusokot melléjec venni, és utólfer az népnec javallásával erősítetnéc meg az válaftás: és az végénél helyhez teti ostan az Leonac ez előb behozott mondását, az mellyet ennek utánna felbomolhatatlanul meg akar tartatni. Midőn pedig az gonofoknac hamisságc olly igen meg nevednéc és erőt venne, hogy az Clericusoknak az igazság ferint való válaftásra az városból ki kellene mennic: azt hadgya mindazáltal, hogy az nép közzül némellyec ugyan jelen legyenec. Az Czafar javallása pedig a mennyire megerthetni, egyedül czac két Ecclesiában kívantatnéc meg, tudni illic Romában és Constantinapolyban, melly mind két város az Római Birodalomnac főkehelye volt. Mert hogy Ambrosius az Valentinianus Czafartól, hatalommal küldetett Mediolanumba, az ott való uy pispoknec válaftásánac igazgatósára, az nem rend ferint való módon lött, hanem az polgároc között való nagy hasadás és vihá vonyás miatt. Romában pedig régenten az Czafar méltóságánac, az Pispoc válaftásban olly nagy ereje volt, hogy az Gregorius erről azt mondgya, hogy ő az Czafar paranczolatlyból helyhez tetött legyen az Egyházi gubernálásban, noha az orfágnac szokása ferint az néprül kívantatott arra az igazgatóra. Ez volt pedig az szokás, hogy midőn az Tanác, az Clericusoc, és az nép valakit előnevezett volna, az Tanác ez dolgot mindgyart a Czafarra vinnéc, hogy az, az ő voxával és itéletivel az válaftást avagy

Id quoque.
Epist. compl.Lib. 2. Epist.
69.Distin. 23.
cap. in nomi.
ne.

Epist. 5. lib. 1.

megerősítene, avagy elhagyná és erőtlenné tennéje. Ezzel az fokással nem ellenkező az az. Decretumoc és végezés, az mellyec az Gratianustul őfvefedettene; az hól semmi egyéb nem mondati, hanem hogy semmiképpen ne kellyen azt fenvedni, hogy valamely Kiraly az ő tettzeferint, Pispöket emeljen, hatr vetvén az rendferint való válastást, és hogy az Ersekek túl ne kellyen felszenteltetnie, az ki illy erő hatalommal emeltetné fel. Mert más dolog az anya f. Egyházat az ő igazságtul megfosztani, ugy hogy az egyedül egy embernek kinyeslegébe boczattás; és viszontág különb dolog, az királnac avagy Czafarnac illy tíftefséget tenni, hogy az, az ő tekintetes méltósága által az anya f. Egyháznac törvény ferint való válastását megerősítlé.

14. Következie immár, hogy azt mutassuc meg, miczoda ceremoniákkal állattattanac bé az ő tíftekbén az elválastás után, az Régi anya fent Egyháznac fogái. Ez ceremonia az Deak anya fent Egyházakban ORDINATIONAC, vagy felszentelésne neveztetett: az Görög Egyházakban kezekne rea vetésene, avagy kezek felemelésene mondatott: Noha *Cheirotomia* nac kiváltképpen és tulaydonul az válastásnac az olyan módgya neveztetit, midön ember kezene felemelésével mutatya ki az ő voxát és javalló értelmét. Arról pedig az Niceai Conciliumban az végeztetött volt, hogy az Ersec, annac az tartománnac minden egyéb Pispökeivel egyetemben őfvegyüllyene, az elválastotnac ordinalására és felszentelésére; Ha pedig az útnachosfú volta miatt, avagy betegség miatt, avagy egyéb nyavalya és fűkség miatt némellyec megakadékoztatnanc mindazáltal czac kevesbenis, de hárman együtt legyenec, és az távol levőkne javallásokat irás ferint bémutatsác, és megjelentsác. Es minekutánna ez az rendes elhagyatásban ment volna, soe gyülésekben az után ismét meguyiratott. Mindenekne pedig, avagy valakikne mentsegec nem volt, azért paranczoltatott hogy jelen legyenec, hogy annyival keményeb megprobalás és meghallatás lenne, az felszentelendőkne mind életec és mind tudományoc felől: mert az ordinalás és felszentelés az megprobalásnélkül véghöz nem vitettit. Es megtetzic az Cyprianus savaiból, hogy az Pispököc régenten, nem az válastás után hivattatnanc, hanem az válastásnál jelen kellett lenniec, és annakokaert, hogy mint egy rea nézőc és vigyázoc lennéne, hogy az Seregben semmi egyenetlenség ne esné. Mert midön azt megmondta, hogy az népne hatalma vagy on az illendő Pappnac válastására, és az álkolmatlannac megvetésére, ottan hamar azt teszi utánna; Annakokaert nagy forgalmatósággal, ugy mint Isteni és Apastali rendelest, meg kell tartani, (az mikent hogy minálunkis mayd mindenütt megtartatic) hogy annac az tartománnac közel való püf.

püspökei, az felszentelésekne jó móddal való tartására, őfvegyüllyene arra az helyre, az mellyne Pispöke rendeltit, és ott az népne jelenlétében válastás el. Mivelhogy pedig néha későre hozattathatnanc őfve, és felois volna, hogy némellyec ez illyen kefedelemmel magok háfnára gonosul ne éléné; annakokaert elégségesne itiltéc lenni, hogy az meglött kinevezés után oda gyüllyene, és az igazán való megvifalás és megprobalás után az válastottat felszentólnéc.

15. Ez midön mindenütt kifogásnélkül lenne, lassan lassan más fokás vált belöle, hogy azoc, az kie válastatrac volna, menten az fő városba mennéne, az felszentelésne kérsere: az melly inkább lött tíftefség kívánásból, és az régi rendelésne felforgatásból, hogynem mint igazságerint való okból lött volna. Nem sokkal az után, midön az Római Székne méltósága és hatalma nevedett volna más még gonosab fokásis czufott bé, hogy mayd minden pispökök egész olaf országban, onné hoznájac az ő felszenteléseket, mellyet megérthetni az Gregorius leveleiből. Czac Lib. 2. Epist. 69. & 76. valami kevés városokban, az mellyec nem olly könnyen engedtene, az uy fokásnac, tartottac meg az régi igazságot, az mint az Mediolanum városról hogy egy péld. fámlaltatit ottogyon elő. Es leheteges hogy rálam czac az fő városoc tartottac meg az ő szabadságokat. Mert minden pispököc abban az Tartományban, az fő városba foktanac őfve gyüllyni, az Ersekne felszentelésére. Az ceremonia pedig az mellyel abban éltenec, vó taz kezekne reájoc való vetése. Mert ezen kívül semmi ceremoniat nem találac, az mellyel ott éltec volna, hanem czakhogy az pispökökne ez illyen tíftefséges gyülekezetben különb öltözetek vólt, az mellyel az töb Presbyterektől megválastatnanc. Es az Presbytereket f az Alaminnas gondvifelőketis, czac az kezekne reájoc való vetésével ordinaltác. De minden pispöc az ő presbyterit, az presbyterec gyülekezetivel egyetemben ordinalta. Noha pedig ez mindnyájoktul közonségesen lött, mindazáltal mivelhogy ez dologban az pispök járna elő, és mindene az ő igazgatásból lennéne, az ordinalás az Pispöktül való felszentelésne neveztec. Honné gyakorta átalatit az régieknél imez mondás; Hogy semmi egyéb külöbség ninczen az Pispököc között és az Presbyter között, hanem czakhogy az Presbyterne ninczen ordinalásra való hatalma.

ÖTÖDIC RESZ.

Az anya szent Egyház régi állapotjának és igazgatásának romlásáról az Pápa kegyetlen uralkodása alatt.

Szükség azért immár, hogy azt az Egyházi Igazgatást, az mellyet most az Romai Szék, és minden tole függő Katonai forgatnac; és büntelenül olly fönyen magasztalnac, sem elejébe adgyuc, és azzal az igazgatással, az mellyet megmutattunc hogy az első és régi anya szent Egyházban volt legyen, óhve vesüic: hogy ez egybe vetésből nyitván legyen, miczoda Ecclesiajok vagy on azoknac, az kie czac ez névvel terhelnee minket, avagy inkább ez egy titullal kevélkedvén kegyetlenül el akarnac nyomnibennünket. Legjób azért az ő hivatalokról elkezdünac: hogy lássuc kik s' miczodac, és miképpen hivattatnac ez ilyen Egyházi tistre: annakutánna azt gondollyuc meg, melly híven járjanac el ez o tistekben. Az elől lépést engedgyuc az Pispokoknac, és adná Isten hogy ez nekic tistessegekre térhetne, hogy ez feiben oc legyenec az első. De az dolognac mivolta nem engedi, hogy felöl oc ez disputatioban czac valami kevélséis megemlekezhessem az ő nagy fégyenséges gyalázat: yoknélkül: és mindazáltal megemlekezem arrais, miczoda Irátnac modgyához kezdetem legyen, és mivelhogé annac czac az egyigyűek nec tanuságára kellyen igazitatni, nem hagyom pennámat igen meffé kifágoldani.

Mindazonáltal örömezt akarnám, közzülc valakitül hallani, az melly az semérmetéséget mindenestül fogva el nem vesítötte volna, hogy minemü pispokoc válastassanac ez mostani időben mayd mindenütt ó náloc. Hogy az tudomány felöl kemény kerdező és lenne, az ó náloc régen nagy feledékenségbement, és tellyeséggel elhagyatott. Es ha finte vólnais az tudományra és lelkiségre valami tekintet, tehát valamelly Juristát keresnec, az melly az törvényközeshöz ért inkább hogy nem mint az Brédikalláshoz.

Nap feny előtt vagy on az, hogy ház estendöc jártában, ház közöttis alig válastatott egy olly, az melly az szent Iráshoz valamit értött volna. Az előbbeni idöket én elhalgatom, nem azért hogy az oc sockal jobbac voltanac volna, hanem azért hogy mi mostan czac az jelen valo anya szent Egyházról akarunc szöllani. Hogy há az ő erkölcsöc és életc gondoltatic meg, keveset, avagy mayd czac egyet sem találni, az mellyet az régi Canonoc és vegezésc méltatlannac nem itiltene, és meg nem vetötenec volna. Ha valamelly közzülc nem réfeges, tehát faytalan és kurvákkal

ferrel-

ferrelmet kedö; ha pedig ez vetekben nem merült, de ugyan jártékos, avagy vadásában, nyulásában gyonyokodö, avagy egyebképpen tündelen életü volt. Mert az régi Egyházitendésekben, ez knél kissé vétekértis kirekeltette az Pispoktitistből. Ez pedig felötte illetlen és képtelen dolog, hogy olly gyetmek ekis, mellyec alig voltanac tíz estendösc, az Pápanac engedelméből; Püspök oc ké válastatnanc. Olly igen elveföttene mindé semérmet és értelmet, hogy ez legkülsöb és ferrelemb vetektül sem ifonyódnanac, az melly noha az termeshtene és minden okofságnac ellene vagy on. Innét megtettzic minemü lelki esmerettel és isteni felelémmel valóc voltanac ó náloc az válastásoc: az holött illy goromba nagy volt az forgalmatlan henyelés.

2. Annakfelötte az nép nec az pispokok nec válastásában való igazsága és szabadsága tellyeséggel elvetetött, vox mondasoc, javallasoc, alája irásoc, és egyebc effeléc mind oda veshtene. Az válastásnac minden tellyes hatalma, egyedül czac az Pap Urakra fordult. Eze válastyác püspöcké az kit akarnac, és az kit elválastottac, mindgyárt az nép elejébe hozzac, de nem arta hogy meglássac és megprobályac, melly tudossac legyenec, hanem inkább hogy öket imádgyac. Maga mindezek nec ellene mond az Leo, hogy ez semmiképpen nem illendö, és nyilván kimondgya, hogy az ollyanoc erövel tolyatnac az népre. Cyprianus azt bizonyitván, hogy isteni igazságból fármazzec, hogy az válastas ne legyen az köfség nec javallasanélkül, megmutatta azt, hogy az mi ezzel ellenkezic, az Isten igeje ellen czatáz az. Soc Conciliomokban valóságossan megis tiltatott, hogy az válastas külömb formán ne legyen, és hahol külömbben lenne erötienec kellene tartani. Holött azért ez mind merö igazság: az következic, hogy ez mai napon, semmi rendserint valo, sem isteni, sem pedig az lelkinec neveztetett igazsággal eggyezö válastas ninczen meg az egész Papistaságban. Es ha finte semmi egyéb gonof abban nem vólnais, de miképpen menthetic meg ebben magokat, hogy az köfséget az ő igazságátul így fosztottac meg: De azt mondgyac oc, hogy az vesött gonof idö kivánta legyen ezt; hogy midön az köznépnél és fejedelemségnél nagyob ereje volt az itégység nec, és kedveskedés nec, az Püspök nec felvételeben, hogy nem mint az igaz értelemből való itilet nec, az válastast czac egy nihányakra kellett biznia. Ahun ambar ez lött legyen külsö orvofsága, annac az gonofnac, az melly felöl semmi jobbulási remenség nem volt: De minékutánna megbizonyodott, hogy ez orvofság artalmassabba lött az nyavalyánál, miért nem vesic ennekis elejét? Azt mondgyac is megint, Lám vagy on az Pap Uraknac elejekbe írott bizonyos Regulajoc, a melly serint az válastást kellyen igazgatni oc. Nem kerelkedhetünac abban, hog az köznépis régenten jól értette

legyen, hogy elejébe iratott bizonyos fent szerzéssel volt köteles, midőn az Isten igéjéből elejébe adott regula érintte meg valamely Püspöknek választását: Mert annac az Istenec egy favanac az mellyel az püspöknek igaz ábrázattya ki irattatic, sokkal több értékűnek kellett volna ő nála lenni, sőt száz ezer Egyházi rendeléseknel: De azt nem tekintvén az Kőtség, az ő gonofságot követte, és sem az elejébe irott törvényt, sem pedig az illendo igazságot meg né gondolta. Azonképpen vagy on mostannac az dolog. Mert noha sőt szép rendelések vadnac megirattatván, de ugyan czac az papyrosba maradnac temetve, és senki el nem jár benne. Ezenközben ugyan megáll és megmarad, az közönséges szokás, és országos rendelés, hogy rébesgekődök, kurválokodok, koczka karta játékok emeltnec sok helyeken erre az tiszte: Sőt az Püspökségeknek, paráznafogoknak és kurvakerítőknek jatalmiva kellennec. Mert ha vadásoknak és madarásoknak adattatnac igen jó szerenczéssén esett dolognak kell alítani. Az ki ez illy melatlan dolgot valami módon mentegetni akarná, nyilván alávaló rof embernek kellene annac lenni. Azt mondom azért, az mint ez előttis mon-

dam, hogy régenten az köznépnec igen szép regulája és mértékfinorja volt, mivelhogy finte az Istenec Igéje írta elejébe, hogy a Püspöknek fegyhetlenec kellyen lenni, tanításra alkalmasnak, nem háborgónac, nem fővénec &c. Miért vontac tehát, az választást az Köznéptől, az Papoc magokra? Azért, ugymondnac, hogy a népnek zörgölődése és zenebonája között, az Istenec Igéje meg nem halgattathatott volna. Miért nem veszi tehát azt mostan azoktól el, az kik nem czac minden törvényeket hágnac által, hanem minden semermeségnélkül, az mértékletlen-gyönyörűség által, pénz által és tisztetség kívánás által, mind isteni, mind emberi igazságot és törvényt láb alá tapodnac?

3. Hazudnac pedig, midőn azt mondgyac, hogy ez dolog jobbitásnac és orvosásnac okaért hozatott legyen bé. Olvasuc azt jól lehet, hogy az városok gyakorta háborgottac és tamadást indítottac az Püspököknek választásában: de ugyan soha senki még sem merete azért azt gondolni, hogy az polgároktól ez arant elvegyec az ő igazságokat. Mert egyéb esközök is volt, az mellyel ez vesetségnek elejét vennéc, avagy ha immár beczustanac volna, megjobbitanac. De megmondom, fundamentoma érint az dolog mi legyen. Midőn az köznép az választásban forgalmatlanba kezdett lenni, és ez gondott, ugymint az melly ő reá nem olly igen tartoznac, magától az Papokra háritotta, azoc ostan ez alkalmasosággal gonofsul éltene az ő kegyetlen uralkodásokra, az mellyet végre uy rendelésekkel is megerosítottene. Az ordinalás pedig, az mellyel őc az ő Püspököket felszentelic, ő náloc semmi nem egyéb hanem merő czufjátéc. Mert az ordinalandoknac

meg

még próbálása és meg halgatása, az mellyel őc élne olly igen hideg, és disztelen, hogy tellyeséggel semmi finye ninczen. Annakokaért hogy egykor az Romai Pápanál keresztéc és megnyertéc az fejedelmec, hogy ő magoc az Fejedelmec nevezéc meg az Püspököket, ebből az anyaf. Egyháznac semmi uy kára né érkezett: Mert ezzel az választás, egyedül czac az Pap Uraktól, az kik azt eltől vavoltac, avagy czac el loptac volt, véretött el. Bizonyára látásra rut dolog, hogy az Udvarokból küldetne püspököc, az Ecclesiaknac elfoglalására, és az Keresztény Fejedelmeknek ez illyen vesett dolgoktól őrizkednie kellene. Mert istentelen Egyházi tolvaylás az, midőn valamely népre olly Püspöc vettetic és tolyatic, az mellyet soha nem kívánt, avagy czac szabad akarattyal való voxával felvételre nem javallott. De az rendetlen szokás, az melly sőt ideig volt az anyaf. Egyházban, adott okot az Fejedelmeknek arra, hogy az Püspököknek praesentálásokat és előjelentéseket magokra vennéjéc. Mert örömesben akartac hogy ember ez tiszteletet és jótémetent ő nekic közönné, hogy nem mint azoknac, a kiket finte olly kevesé illetne mint finte őket, sőt az kik azzal gyalazatoson és gonofsul élnéne.

4. Ihon látod az ő kellő szép hivatalokat, az mellynek okaért kértedne a Püspököc, hogy őc az Apastaloc után következöc. Az Papokat rendelni való tellyes hataló pedig, azt mondgyac, hogy czac őket illeti. De ez arant rutul meghamisítottac a régi rendelést, midőn nem fentelne olly papokat, a mellyec az népet legeltetnéc és tanitanac, hanem czac offerálokat, áldozokat, és mise mondotac. Hasonlatosképpen mikor Diaconusokat ordinálnakis, semmit nem emlekeznee azoknac igaz és tulaydon tisztekről, hanem czac némelly ceremoniakra mellyekbéc az Kelehpohár, és patena körül forgodgyanac, fentelic fel őket. Maga a Chalcedonbéli Conciliumban, enneccellen való végeztetött; hogy semmi vac szerenczére való ordinalásoc ne legyenec, az az, hog senki ne ordinálatséc, hanem ugy hog egyfésmind megnevezetséc az helyis, a holott tiszteben el kellyen jáni. Ez végezés kétképpen igen hasznos. Előfer hogy az anyaf. Egyház hijába való költségtétellel ne terheltéséc, és hivolkodo embereknec ne adatséc az mi az fegényeket illetné: Annakuránna hogy azoc, az kik Egyházi szolgálatra ordináltattac, meggondollyac azt, hogy ő nekic nem czac valami tiszteleti koruczka tetetett fel fejekre, hanem inkább tiszte vettett reájoc, az mellynek megviselesére, ez illyen nyilván való fogadáttel kötelezzéc magokat. De a Romai tanító, (a kik czac hasokra gondolnac, és azt alítottac hogy semmi egyéb gondviseles és hozzálatás nem kell az Religiohoz) ez titulust és nevezetetic és magyarazzac kiváltképpen az jövedelemre, az mellyből valakineccel dele lehetnén, akar az aryai örökségből, s' akar mise szolgálatból legyen.

Diffin. 76. c. 7.

Annakokaért midőn őc valamely Diaconust avagy Presbytert Ordinalnac, nem gondolnac, őc azzal holott kellyen szolgálnioc, hanem felszentelic, czac olly gazdagoc legyenec, hogy legyen miből élniec. Kiczoda hiszi pedig azt el, hogy az Presbyter nec titulusa, (az az bizonyos helyi tífte) az mellyről a Conciliumból, hinte annyit teszen mint estendönkint való jóvedelem, az mellyből az Presbyter élélheszen? Mivelhogy pedig ostan az uy végezéséc a Püspökökre ez penitenciat és bünterest vetöttéc, hogy azokat, az kiket őc illendő helyi tífte nélkül felszentelenec volna fel elistaplálnájac, hogy őc az válástásban ne lennénecc olly igen bőv kezűec: erre őc egy fogást gondoltanac, hogy miként ez bünterest elkerülheséc. Mert az, az ki magát ordinaltattya és felszentelteti elnevez valahol egy helyet, avagy jóvedelmet, akar az holott, és minemü legyen, és azt igéri hogy ő azzal meg akar elégedni. Ez illyen szerződés az ő Püspöke ellen való igazságanac mentsége az eltaplálás felől, elszakasztatic. Elhalgotom itt az fiam talan foc csalárdkodásokat az mellyec ez arant szoktanac lennie. Az mint hogy némelylec vac és üres jóvedelmet neveznecc, és költenec, az honnét őt fellérnecc estendönkint kerit nem tethetic. Ismét, hogy némelylec jóvedelmet kölczön vesnecc, ez ígérattel, hog' azt hamar ismeg vissza akarnac adni, de néha ostan nem adgyac vissza. És az mi ezekhez hasonlo több mesterseges és titkos praktikájoc, ő nékiecc vagyon.

5. De ha hinte azoc az derekasb gonofi szokások és gonoful éléséc elhagyattatnánakis, mindazáral ez dolognac képtelen goromba volta ugyan mindenkoron megmaradna, hogy valaki pappá tetéséc, az mellynecc semmi tíftehez való hely nem adatic. Mert őc senkit fel nem sentelnecc, hanem czac mise áldozatrá. Az presbyter nec törvény kerint való hivatalimez, hogy az anya f. Egyházat igazgassa, az Diaconusnac pedig, hogy az begényeknecc gondviseleje legyen. Nagy pompaskodást fitogatnac jöllehet ez dologban, hogy az egyigyüeknél valami tífte séges figyelmeteségnecc látatséc hinye. De az értelmes embereknél vallyon s' mit tethenecc ez illyetén állortzac, holott semmi fundamentom és igazság megettőc ninczen? Mert a Ceremoniac az mellyeckel ebben élnecc, egy résent az Sidoságból vétette necc, és egy résent őn magoktól gondoltattanac, az mellyeket sokkal jobboldna elmulatni.

Az igazán való megpróbálást pedig, és a meghalgatást, (mert az árnyékok a mellyet még meg tartanac, én czac seminecc tartom) és a népnecc javallását, s' az egyéb fűkségestzickelyeket, czac egy főval sem emlitic. Arnyéknac nevezé az nevetséges maymoskodást, az mellyet őc czuda gestalással és epeczelgeleléssel üznecc; hog' az régieket lattassanac ez arant követni. Az püspököknecc Vicariosoc és Substitutosoc vagyon a kiktől az ordinalás előtt

az tu-

az tudomány felől valamit kédrnecc. De mit kerdenec? Hogyha az misét eltudgyáké olvasni. Ismét, Hogyha valami Nevet avagy ígét, az melly történetből elő fordul, az mint az kis gyermekecc között szokás az Iskolákban, megtudnánaké declinalni vagy conjugalni avagy magyarázni. Mert nem fűkség hogy valami egész mondást értelmessen előhozzanac. Es ha hinte némelylec ez gyermekek aroléc dolgokbanis fogyarkozásokat mutatgyac, ugyan nem vettetnecc azért meg, czac hogy valamit ajándékozhaszanac, avagy egyébkint valami commendatiot hozzanac. Szinte ezen Szűfékből való az is; midőn az ordinalandóc, az oltar elejébe állattatnac, hogy Deáknylven őket háromszor kérdegyéc, Hogyha méltóké ez tífte: ackar egy azt feleli; (az melly őket az előtt soha nem látta, hanem hogy ez játeknac hia ne lenne, czac arra szolgál ez dologban) Ugy vagyon, igenis méltóc. Mit vádolhatni azért ez beczületes Atyákban egyebet, hanem hogy őc az nyilván való Egyházi tolvaylással czufságot és trágárságot üznecc, az Istent és az embereket minden szemérem nélkül nevetie és czufollyac? De mivelhogy őc ez arant régi szokott séket ülnecc, ugy tettic ő nékiecc, hogy mind ezekben igen jó modgyoc és alkotmatofságot legyen. Mert valaki ez nyilván való hatalmas gyalazatos vetek ellen valamit czac mottzanni mernecc, annac nem külömben, mintha halált érdemlett volna, az kemény halolos itéletbe kelly vonyattatni. Gondolodé hogy ezt czelekednecc, ha elhinnecc azt; hogy vagyon Isten mennyekben?

6. Továbba, mennyivel vilelic jobban magokat az jóvedelmeknecc és jótéteményeknecc előstásában és nyuytogatásában? az melly tzikely elejenten az ordinatiohoz tartozott, mostan pedig attul mindenestől fogva elválastatott és elszakastatott. Ennecc ő nálóc foc külömbkülömb módgya vagyon. Mert nam czac egyedül az Püspököcc adgyac az Papsági jóvedelmeket: és azokbanis, az mellyekben COLLATOROKnac hivattatnac, nem mindenkor vagyon egész hatalmoc: hanem másokon áll az praesentálás: őc pedig tífte ségnecc okaért megtartyac az Collaturát. Es ez dologra ide járulnac az fő Iskolából az Megnevezésékis, és Szabad voxal való javallásoc, Ismét, Reversalis resignatióc, Cautelác, jóvedelemi tukmalásoc, rescriptác, ajánló levelec, és több ezekhez hasonlo Sibvásári dologoc. De ezenben, mindnyájan ugy vilelic magokat, hogy senki közzül őc semmit az másiknac szemére nem vehet. Es illyen módon meg mutathatnam és megbizonyithatnam azt, hogy az Papisztaságban haz Papsági jóvedelem közzül egy alig adatic és engedtetiec Simonia és hasonjuttatásnac complarkodásánélkül, az mint az régiecc megirtac az Simonianac nevezetie és modgyát. Nem mondom azt hogy mindenic kéfpénzen vétetnecc meg: hanem mutats ennékem huf közzül egyget, az melly nem vak kedvezésből jutna az

Aaaaaa

præbendához. Némellyec vérferint való atyafiságért, avagy Sogorság által, némellyec attyokra való tekintett által, némellyec az az jó akarattal való kék foglalat által nyernee gratiát, és elövételet. Egy summa maba, nem arra adarnac az præbendac avagy papsági jövedelme, hogy innet, az anya fent Egyházakra legyen gondviseles, hanem azokra, az kic azokat elvesic. Azért nevezic Beneficiomoknakis, az az, jó téményeknek és ajándékoknac, mellyel elégge meg jelentic, hogy oc nem külömben tartyac azokat, mint Fejedelmeknek és Uraknac adományinac és megtisztelési fenkeléseknek. Elhalgatom azt, hogy ez illetén præbendac nagy gyakorta, Barbélyoknak, Szakaczoknak, és öfver haytoknac és ezökhöz hasonló kociporoknak jutalmoc és feltiszteltetésic legyenec. Annakfelotte az leg nagyob pörlödés ez világon, és minden törvényközésben az præbendac miatt vagyon, ugy hogy ez præbenda vadafic ebbe e-lejekbe vetett prædánál egyébnecc ne láttassanac. Türherö dologé ez vagy czac halláfrais, hogy azokat kellyen Pástoroknak és papuraknac hivni, az kik az Ecclesianac birásába, mint egy ellenséges tolvaylo prædashazban rohannac bē, az kic törvénykezö pörlödésfel nyertec el? Az kic árron vöttéc meg, avagy rutalmas foglalatnál töttéc ferit? avagy mint az kiseded gyermekek, attyoktul és rokonfagoktol, avagy néha ugy mint fattyu fiac ugy vettéc örökségül el?

7. Mehetett volnaé ez vesetségben illy mélyen el az nyughatatlan és törventelen köznépnek kinyes szabadsága? De még nagyob kiatlenfeg az: hogy egyetlen egy ember, (az ki magát sem igazgathattya, nem tudom egyébkinél minemö lehet) öt vagy hat Ecclesiaknac Gubernatorává tétetic. Talátratnac mostan az nagy Urak udvaraiban ifiu emberek, az mellyeknek egyfermind három Abbátiajoc, két Püspökfegec, és egy Ersekfegec vagyon. Vadnac colly Canonicusoc és Pap Urac, az kic öt, hat, és hét præbendackal és jövedelmeckel birnac, az melly Ecclesiac közzül czac egyre sem viselnecc semmi gondot, hanem czac az jövedelmeknek bevétele. Ezeccellen nem vetem az Isten igéjét, az melly mindenütt reájoc kiált, mert annac régen el köl náloc minden érteke és beczületi: az foc Conciliomoc kemény végezéseket sem forditom elejekbe, az mellyec ez czintalan kinyeség ellen voltanac rendelve. mivelhogy azokat is, valamikor nékic tettic nagy gunyossan megvetic. Hanem azt mondom, hogy ez olly förnyüfeges nagy bün, melly mind Istennek, az természetnek, és mind az Egyhazi gubernalafnak is ellene vagyon, hogy egy tolvay egyfermind foc anya fent Egyházakat nyuzzon fosson; és hogy az Pástornac neveztesic, az ki az ö juhainál lenni nem akar, és nemis lehet: mindazonáltal (az minemü fégyentelenec) ez ö utálatos rutalmaskodásokat az Ecclesia ne-

fia neve alatt palástollyac, hogy senki megfeddeni ne merje. Söt ugyan ez álnokpalást alá vagyon buritva, amaz fienséges mindenkoron tartó Succellio, az mellyec egyedül köfönhetic, az mint oc kérkednecc, hogy az anya fent Egyház régen el nem vesett.

8. Immár az málic tizickellyre ménnyünc, az mellyen az törvényferint való Pástor kellyen megestærni és megitulni: tudniillic hogy meglássuc azt, melly hiven járnac ezec el az Papiság alatt, az ö tistekben. At Papoc közzül, az mellyec ott fereztetnecc, vadnac némellyec Barátoc: Némellyec ollyac az kic *Seculiare* necc, az az világiaknac neveztetnecc. Az első sereg az régi anya fent Egyháznál esmeretlen volt, és az Egyhazi állapattal ollyigen ellenkezett, hogy az mellyec régenten az kalastromokból az Clericusoc rendibe vétetnecc, az Barát rendet lekellet tenni. Söt az Gregorius Epist. II. lib. 1. az kinecc ideje már igen tistatalan volt, ez illyen megegyeledésic az rendeknek fiinte nem akarta fenvedni. Mert azt akarja, hogy az Clericusoc rendiből ki kellyen azoknac tétetnecc, az kik immár Abbasocká lesnecc; azért hogy senki egyfermind Barát, és Clericus nem lehetne, mivelhogy eggyc az máfiknac bántására volna. Hogyha immár itt azt kerdenem, mint játhatna az el az ö tistiben, az kit az Canonoc illetlenec esmernecc, kérlec mit felelnénecc arra? Kétségnélkül az Innocentius és Bonifacius idéten Decretomit hozzác bē, az mellyekben, az Barátoc az papi állapotra és tistre ugy bozáttatnac, hogy mindazon által az ö kalastromokban megmaradgyanac. Midolog lehet pedig az, hogy akarmelly tudatlan famár, mihelt felül az Romai fekre, egy favával az egész régi anya fent Egyházat mindgyart felforgathassa? De erröl ez után folyunc: Mostan elég az, hogy tudgyuc, hogy az első és tista anya fent Egyházban nagykeptien balgatagságnac tartatott, hogyha valamelly Barát, Pappá akart lenni.

Mert Hieronymus mondgya, hogy addiglan az Papnac tistit nem tefi, valamiglen az Barátoc közzül él, hanem magát az köz emberec közzé famlállya, az kic az Papoktol igazgattatnac. De ha fiinte ezt nékiecc megen-gedgyukis, kérlec miczoda tistet czelekefecc. Az kuldolo renden valók közzül prédikállanac némellyec, az többi mindnyájan semmit egyebet nem mivelnecc, hanem hogy miset enekeldegelnecc avagy berbitelnecc az ö furdokjokban. Szinte mintha arra fienteltetnecc volna az Papoc, avagy mintha illyen papokat kívánna az Christus és az Egyhazi tistnecc természet: Act. 20. v. 25. Midön azért az Irás nyilván bizonyitya, hogy ez legyen az Papnac tisti, hogy az ö tulaydon anya fent Egyházat igazgassa; nemde nem istentelen megferteztetese ez, hogyha ember az Istennek fient rendelésicet masúva vonnya, avagy tollyeséggel fel akarja forgatni?

Mert midőn az barátoc felsenteltetnec, nevezet ferint meghagyatic nékiec, hogy ők azt ne czelekedgyéc az mit egyébkint az Isten minden Papoknac meg czelekedniec paranczolt: Mert ő nékiec mondatie imez énekeze: Az ő kalastromában maradgyon az Barát, Sacramentomot ne fogáltasson, és semmi nyilván való tífiben eljárashoz ne kezdgyen. Miképpen tagadhattyác azért ezaránt, hogy ez nyilván való isteni czufolás nem volna, midőn valaki olyan főmán tétetic presbyterre, hogy mindazáltal az presbyternec tulaydó tífítől magát megtattozrasa és abban el ne járion, és hogy valaki az nevet visellye, az dologhoz pedig és az tétel-höz semmi közözi ne legyen.

9. Immár azokat lássuc meg, az kic magokat Secularisoknac, az az, világiaknac irjác: ezek közzül némellyec Beneficiariusoc avagy prebendas-jövedelmüec, ugimint az kiknec bizonyos jövedelmec vagyon, az mellyből élne: némellyec vicariusoc avagy Substitutusoc, az mellyec naponkint való bérbe fogöldnec az Mifé olvasásra és éneklésre, és így kelly minden napi penz kölezegeket megfogálnioc: Az prebendác egy részent fordiratnac az Lelkéc Gődgyára, ugimint az Pispökségnec és papuraknac jövedelmei: más részent azoknac az gyengéczkéknek soldgyoc, az kic énekléseckel fogálljac élédeleket: ugy mint Prebendác, Canonikóságoc, Personáságoc, Capellenságoc, és effelec egyebec. Mindazáltal ez viszfafordultságban, és az folsóknek alol forgatásában, annyira ment az dolog, hogy az Abbatiac és Priorságoc, nem czae az világi presbytereknec, hanem, kegyelemből (az az, közönséges fokásból,) még gyermekeknek is adassanac. Az mi az béréseket illeti, az kic az minden napi penz költséget keresic, mit czelekedhetnéne azok egyebet, hanem az mint naponkint mivelnec tudniillic hogy tífte segtelenül és ségyen vallottul való élésre engedgyéc magokat, hogy ha foknac fogállhassanac: kivaltképpen mivelhogy ez hernyo férgeknek fokságával eltölt ez világ. Mivelhogy azért nyilvánással koldulni nem mernec, avagy azonis félnecc kell hogy talám ez ő keresetec gyümölcztelen lehetne, féllyel futosnac mint az ehel holtebec, hogy az ő semtelen kunyorálásokkal és nyirbálásokkal az emberektül valamit kivonhassanac, az mivel az ő fázaz hasokat elégithesséc. Hogyha én itt fozal elő akarnám mutatni, melly nagy ségyen és gyalázat legyen az anya fient Egyházban, hogy az Pápi állapot és tífte ennyire jutott, nem lehetne vége az panasznac. Ne várjanac azért az Keresztyen olvasoc én tőlem olly beszédet, az mineműt ez méltatlanságos és gyalázatos dolog önnön magában kívánna. Czac ezt modom rövideden: Hogyha az Presbyternec tífte ez, (az mint az Isten igeje adgya: elönkbe, és az régi Canonoc kívánnyác) hogy az anya fient Egyházat legeltesse, és az Christusnac lelki orfságát igaz-

gassá; tehát minden Miféspapoc, az kiknec semmi egyéb kereskedéséc és dologoc nincz, az egy mifekalmárságnál, nem czae tífteben hivolkodóc, hanem tellyesféggel minden törvényferint való hivatalnélkül és tífte nélkül vadnac. Mert semmi prédikáló hely nékiec nem adatic az hol tanításnac, ninczenis semmi kölségi gyülekezettyoc, az mellyet igazgassanac. Es egy summában semmiec egyebec nincz, az pufra oltárnál, az mellyen az Christust áldozzác, az melly nem az Ur Istenec, hanem az ördögöknek fogáló áldozat, az mint másfirt meglattyuc.

10. Nem emlitem itt meg az külső és mészünnen vött vétkéket, hanem czae az belső gonofi nyavalyát, az melly az ő rendeltetéseknek és ferzeteknek bőrében és gyökérében tövött és regzött bé. De egy firt kell még hozzá adnom, az melly nem fog kedvesfen hangiczalni az ő fülökben, de mivelhogy, igaz meg kell mondani: tudniillic, hogy minden Canoniceoc, papurac, Decanoc, Caplanoc, Prapostoc, és ezökhöz hasenlo czeledec, az mellyec az hivolkodásnac prebendajával élne, mindnyajan azon egy sorban és Cehben tartozzanac. Mert miczoda foglatot tehetnec őc az anya fient Egyháznac? Mivelhogy őc az igénec prédikálását, az Egyházi fenytéknek gondgyát, az Sacramentomoknac kifogaltatását, ugymint nehéz terheket, magokról elhárítottác. Miczodájoc vagyon egyebec, az mivel magokat igaz papoknac lenni megbizonyithatnac? Nincz tellyesféggel semmiec, hanem czae az egy édes éneklés, és az ceremoniaknac pompája. De mit hoz ez az dologra? Hogyha az fokásra, az régi megtartásra, és fokidötül fogva való meg regzöttfegre appellálnac és mutatnac, az ellen énis az Christus rendelését verem nékiec elejekbe, az mellyben minéküncc fépen kiabrazta az igaz presbytereket és pástorokat, és miczodájoknac kellyen azoknac lenni, az kic illyeneknec akarnac látratni. Hogyha ő nékiec igen keménec tettzic, hogy ez aránt az Christus regulája alá vesséc magokat: tehát czae ebben ne tartsanac ellent, hogy ez dolog az első anya fient Egyháznac itéleti ferint vizsgálatséc meg és inteztesséc el, De ugyan semmivel nem leszen job az ő igyoc, hogy ha finte ő felölóc az régi Canonoc ferint tétetikis az itilet. Az kic Canonicusokká löttenecc, azoknac presbytereké kellett volna lenniec, az mineműc azoc voltanac régenten, az kic az Pispöckel egyetembe, közönségesfen igazgattác az anya fient Egyházat; és ő nékiec ugymint segítő tartai voltanac az Pástori tífteben. Az Capitularis avagy Captalansági uraság semmiben nem tartozic az igaz Egyházi gubernálásához és igazgatóshoz, foekal kevesbé pedig az Caplanságoc, és az melly egyéb effeletzondoras gaz nevec vadnac. Miczodáknac kell tehát mind ezeket tartanunc: Bizonyára az Christusnac igeje, és az régi anya fient Egyháznac rendelése ki rekeszti őket az presbyteri méltóság-

bol és Papiállapotból: De ők ugyan mégis Papocakarnac lenni. De lekell az áll ortzát róloc vonni, és nyilván megtapaftallyuc, hogy minden ő dolgot mindenestől fogva idegen és távul legyen az Presbyteri tistul, az mellyet minékünc az Apaftal megir, és az első anya fient Egyházban megkivántatott. Mindezc annak okaért ez rendec, akar am melly fűp nevezetec legyenis, mivelhogy u y találmányoc, és az Isten igejében, s' az régi Egyházi rendelésben semmi fundamentomoc ninczen, nem lehet helyec, és nemis kell helyeknec lenni az Lelki igazgatásnac megiratásában és megrendelesében, az melly az Ur fűja által rendeltetött, s' az anya fient Egyháztul bévétetött. Avagy, (ha azt akarjác hogy ezt temerdekben és Magyarábban mondgyam ki); Mivelhogy az Canonicos papurae, Decanoc, Capellanoc, praepostoc, és egyéb effele haszolgác, czac az legkisseb uyockal sem illetic meg valamelly egy tzieckelyeczkejetis annac az tistnec, az melly az presbyterekben fűkségképpen megkivántatic; Nem kell azért megengedni és eltűrni, hogy ez tistfetséget hamissan magoknac tulaodonitván, az Christufnac fient rendelését elrontsác, és meghamisfittsác.

11. Immáran az Pispökökröl, és az prédikáló papokrol fűllyunc: az kik felöl kívánando volna, hogy tistekben fűrgalmatosabban járnánac el: mert ezeknec mi örömeft megengednőc azt, hogy ő nékic istenes és fientsegest tistek volna, czac hogy abban igazán és hiven forgolódnánac. De mivelhogy az reájoc bizott anya fient Egyházakat elhagyván, azoknac gondgyát másokra bizzác, es mindazáltal ugyan Pástoroc akarnac lenni, ugy czelekefnec, mintha az Pástori tist, czac hivolkodás volna. Ha valamelly gazdag Uforas, az ki az városból soha czac egy lépésnyire ki nem ment volna, és magát fianto embernec, vagy fűlő mivesnec mondanája: avagy pedig valamelly vitezlő ember, az melly mindenkoron taborban élven, és soha semmi könyvet és törvény folyáft nem olvasott volna, magát törvenytudo Juristánac mutatná, és tettetnè, ki hadná jóvã ez illyen bolondságot? De ezec még ennélis balgatagabbul czelekefnec, az kic az anya fient Egyháznac törvény fűrint való pástorinac akarnac láttatni és neveztetni, de valósággal ugyan nem akarnac azocká lenni. Mert vallyon mellyic közzülóc, az ki czac vagy finnyelis az ő anya fient Egyházánac gubernálásában eljárna? Nagyob részei egész életében azoknac az Egyházknac jövedelmét zabállýacfel, az mellyeknec meglátogatására czac egy lépésnyire sem menne. Nemellyec estendőben egy fűer elmennec, avagy pedig Dolgofokat küldic oda, hogy az bérben vélec biró valami kárt ne cytsen. Midőn ez az vesetség elsőben bémáfűkálna, fűkség volt volna azoknac, az kicez illyen hivolkodo nyugodal-

mas állapotban akarnánac üldögelni, kivaltképpen való szabadságockal magokat kimenteniec és felszabadositanioc. De immár az dolog elannyira jutott, hogy ritkán lakjéc valamelly az ő anya fient Egyházánál, mert ők az anya fient Egyházakat nem tartýac külömben, hanem mint valami major-ságokat és udvar helyeket, az mellyekbe az ő Vicariusokat ugy mint Szafarokat, Dolgofokat, és udvari gondviselőjeket és tistartojokat helyhezretic. Es fiente ezis ellene vagy on minden termésetnec és okofságnac, hogy valaki pástora legyen annac az Nyáynac, az melly közzül soha czac egy juhót sem látott.

12. Megtettzic hogy az Gregorius idejébenis már volt ez vesűtségnec indulattya, hogy az anya fient Egyháznac vezérloi az ranito Tistben fűrgalmatlanbac kezdettenec lenni: Mert effelöl egy helyen felötte kemé- Homil. 27.
ményen panafolkodic, Papockal (ugymond) teli vagy on ez világ: de az aratásban mégis igen kevés munkáloc talaltatnac. Mert az papi tistet többire mayd mind felvesszúc, de az tistnec dolgaít bé nem töltyúc. Ismét, Mivelhogy az fűeretet ninczen bennec, Uraknac akarnac láttatni; Hogy pedig Atyác legyenec azt nem akarjác meg esmerni, az alázatoságnac állapotýat, kevelségre és Uraságra fordittyác. Ismét. Oh jó pástorim, de mit fűerzunc mi? Kic elveffűc az jutalmat, és munkáloc nem vagyunc? Külső dolgokra haylottunc. Más dolgot vesűnc fel, s' mást czelekefnec. Az prédikálási fűlgálatot elhadgyuc, és az mint látom, az mimagunk büntetésére hivattatunc Pűspököknek: mint az kic czac az tistfetségnec visellyuc nevét, és nem az joságos czelekedetnec. Mivelhogy azért illy kemény fűockal él ő azok ellen, az kic czac az tistbè voltanac valamenyire lassuc és fűrgalmatlanoc: mit mondana, kérlec, ez mai napon, ha látnája, hogy az Pűspökök közzül, czac egy sem, avagy igen keves, az több feregből pedig, fűaz közzül egy, egész életében, alig megyen egy fűer fel az prédikáló fűekbe: Mert oly nagy bódultságra jutott az dolog, hogy mayd az alitáfc, hogy az Pűspöknek méltóságánál alázatosb dolog lenne, hogy ha ő az nép előtt prédikatiot tenne. Bernard idejében az dolog inkább meghanyatlott és inkább megvesűött volt; de láttýuc aztis melly kemény feddessel gerjed az egész rendre: maga hihetfezes, hogy még akkor nem kevéssel volt épségésb, hogy nem az minemű most.

13. Hogyha valaki mostan, az anya fient Egyház gubernálásánac egész finyét, formáját igazan és valóba megtekinti és meggondolya, cfebe veheti azt, hogy az ég alatt ninczen nagyob Tolvay barlang, az mellyben az tolvajok minden törvény és módnélkül fűrnyebben és, rutalmasban latorkodnánac és dihoskódnénc. Bizonyára az

Christus rendelkezésétől olly igen külömbsegefec, sőt idegenec ott mindenec: az régi anya sient Egyháznak fokásátul, és rendtartásátul olly mérséktávoztanac, sőt az természetec és értelmességeknek olly tellyességgel ellene vadnac, hogy az Ur Christuson semmi nagyob bősűt és gyalázatot nem tehetec, hanem hogyha ez rútalmas rendeletlenséget az ő Nevével akarnájac sűpíteni és palástolni. Mi vagyunc (ugymondnac) az anya sient Egyháznak oflopi, az Religionac előjárói, Christusnac helytartói, az hívőknek fejei, mert az Apastaloknak hatalma és méltósága az mindenkoron megtartó Succellio által és az ő utannoc való követezés által jutott és szállott mi reánc. Ez rzonadora rondgyal kérkedec és pipereskedec süntelenül ellenünc, nem külömben mintha tókéckel befellenénc. De valamikor öcczel kevélykedec, énis visontag azt kérdem tölöc, hogy miczodájoc vagyon nékic köz az Apastalokkal. Mert mi nem szólunc valami, örökségferint való tíftelességről, az melly még az aluyonis megtörténhetic, henem az Prædikatori tíftről, az mellytől öc olly igen futnac, Haszonlatosképpen midön azt mondgyuc, hogy az ő orfágoc, az Antichristusnac kegyetlen utálokodása, azonnal azt kialtyac visontag, hogy es legyen amaz diczeretes sient felséges orfág az mellyet az régiec HIERARCHIA-nac neveztenec. Szinte mintha az sient Atyác, midön azt az anya sient Egyháznak lelki igazatását diczérnéc, az mellyet az Apastaloktól vottenec volt, erről az jelen való distelen és kietlenpufstaságos zurzavarrul álmodoztanac volna, az mellyben az Pispökec többire mind görömba sűmaroc, az kic még czac az köz népi és gyermeki Hit vallásnac és tudomannac kezdetit sem értic, neha pedig ön magokis gyermekec, és ha sűinte néha valami kevécs tudofoc vadnac köztöc, (az melly noha igen ritkan vagyon) de ugyan nem tartyac egyébnec az Pispöki állapotot, hanem czac jeles Uraságnac, az mellyben az Anya sient Egyháznak Gubernálói, olly kevécsé aggodnac azon, mint legeltéséc az juhoknac nyájat, az melly kevécsé az varga törri abban fejét, mint kellyen az mezöt megfántani: Egy sűmmában, olly igen nagy Babyloni sűornyü pasztitással megvefstegettettenc mindenec, hogy tellyességgel czac egy lányomni épsége meg ne téséc benne az régi tíftra rendelkezéseknek.

Matth. 5. v. 14.

14. Hát pedig mint lesű, ha az ő életiket és erkölczöket kezdgyuc megnezelleni? Hol lesűen itt az vilagnac világozsága, az mellyet az Christus kíván? Holott lesűen az földnek sűava? Hol lesű az az sűentség, az melly mint egy mindenkor tartó mérték sűinor lehetne? Az embereknek semmi rendi ninczen mostan olly nagy gyatlaztban és sűegyenkedesben az zabálodásért, vendégeskedésért, gyengelkedésért, és minden faytalanlagért és tífatalanságért. Es semmi renden nem találtatnac illendöb serenybmesterec minden

minden álnoc czalárdására, megjättzödttatására, fősvény complatságra praktikára, sűohol nincz annyi serenyseg és méreűség az ártalomra. El halgatom az Pompaskodást, negedséget, kevélyseget, ragadozásokat, kegyetlenkedéseket, egéű életeknek minden részeiben sűoc fűntalan kinyűségeket, czintalanságokat. Ez dolgoccak mindenűtt sűellel olly sűertelen eltölt és elfarastatott ez világ, hogy ne kellyen azon félni, hogy ez aránt valakinec lattassam dolgokat öregbiteni. De ez eggyet sűükség megmondanom, az mellyet ön magoc sem ragadhatnac: hogy az Pispököc közzűl mayd czac egy sűincz olly: az Papok közzűl aligha az sűazadic olly jó, hogyha az ő életéről az régi rendelkezés végezéséc sűerint tétetnéc az itélet, hogy avagy ki ne kellene átkoztatni, avagy czac tíftről ki vettetni. Hihetetlen dolognac lattathatnéc az mit mondoc; mert az régi fenytéc és az Lelki rendűeknek erkölczöknek megvisgálása tellyességgel eltöröltött és elolttatott. Mindazon által fundamentoma sűerint ugyan igy vagyon az dolog és ninczen külömben. Elmehetnec azért azoc, az kie az Romai Széknek záűlőja alá irattac magokat, és az ő Papsági rendelkezkel keményen diczedgyenec. Bizonyára valami abban náloc vagyon, általán fogva az sem az Christustól, sem az ő Apastalitol, sem az atyáktul, sem pedig az régi anya sient Egyháztul ninczen.

15. Az Diaconusoc jarullyanac immár elő, és amaz náloc való Egyházi jóknac sűentséges kifstogatása. Noha az ő Diaconusokat immáran nem arra, hanem más dologra ordinállac és sűentelic fel; tudniüllic, hogy az oltárnál sűolgállanac, az Euangeliomat esmeretlen nyelven az nép előtt olvasác avagy élénekellyéc, és nem tudom miczoda imez amaz hűvságot mivellyenec. Semmi ott nem paranczoltatic az alamisűna felől, semmi sűoc nincz az sűegényeknek gondgya viseléséről, semmi emlékezet nincz az egéű tíftről, az mellyet régenten az Diaconusoc vittenc véghöz. Az ő rendelkezésekről sűoloc, mert ha ember azt nézi meg az mit öc czelekesűnec, tulaydonlagképpen nem tíftrac, hanem czac egy gradicz az presbyteri állapotra, és Papitíftrre. Egy dologban tartyac czac meg az mostani Diaconusoc az Mife környűl az régi anyasűent Egyháznak valami pűstá arnyekát, tudniüllic, hogy az offerálásokat és áldozatokat az meg sűentelésűnec előtte elfogjac és elvegyéc. Ez volt az régieknel az sűokás, hogy az hivec az Ur vaczorájával való eggyesűülés; és élés előtt egymást megczökolnác, és az ő alamisűnájokat az oltárra offerálnac és vinnéc fel: és illyenképpen elősűer az czokolásűnec jegie által, annak utánna jotéteményeckelis megmutatnác egymáshoz való atya fiui sűeretetöket. Az Diaconus pedig, melly az Szegényöknek volt Sűafára, elvötte azokat, az mellyeket az hivec offeraltanac és adtanac, hogy azokat az sűegényeknek ki ofstogatná. Mostan pe-

Bbbbbb

dig azokból az Alamisnákból szinte annyi jó jut az szegényeknek, mintha mind az vízben hanyattatnának. Czac czufollyác azért az anya szent Egyházat ez hazudott Diaconusággal. Mert ebben ő náloc az Apasztali rendeléssel, és az régi anya szent Egyháznak végezésével és szokásával semmi eggyező dolog ninczen. Az Egyházi jóknac pedig sáfárlását és kiosztását masfelé vontác, és ugy elfőztéc, sütöttec, hogy mondhatatlan nyomorult nyelésfalás lótt legyen belőle. Mert az miképpen az ragadozó tolvajoc megmordálván és megölvén az embereket, az prédával magok között osztóznac: Azonképpen ezek is minekutánna az Isten ígejének világoságát ki őltöttác, és így az anya szent Egyháznak hívet által vertéc, példanyereséget csináltac abból, az mi szent dologra és véle élésre rendeltetött volt. Őstást ferezvén azért, kiki mind annyit ragadott és kapdosott, az mennyit ragadozhatott és kapdoshatott.

16. Es ez aránt az Egyházi jóknac minden szám tartási. Registromi és rendelési, az mellyekről szotrunc, által vondostattac, el szaggattattac és el-töröltettec: Az legjobb részt az pispók őc osztottác el magoc között, és az városokon az Presbyterec, mellyec ez prédával meggazdagultac és Papuracka lóttenecc. Hogy pedig ez az elosztás békételen és zene bonas volt legyen, innét megérthetni, hogy mind ez mái napiglan alig vagyon egy Capitulum, vagy kaptalan, mellyec az megye és határ felől az ő pispókével pőri nem volna. Akar ez mint lett legyen, de ez osztózással annyira jutott az dolog, hogy mind ennyi Egyházi jókból az szegényeknek czac egy filler se jutna: az kiknek maga czac kevesbéis felét meg kellett volna hadni, az mint hogy az előttis fele részt ővéc volt volna. Mert az régi Canonoc negyed részt nevezet szent az szegényeknek tulajdonitnyác, az másod negyed részt pedig azért adgyác az Pispóknac, hogy gazdálkodásra, és jó tévőségnek dolgaira költsé. Elhalgatom itt azt, mit kellett volna az Egyházi személyeknek az ő részekkel tennic és mire kellett volna azzal élnic.

Mert hogy az több részt, melly az Szent Egyház épületire és egyéb szükségességre fundaltatott volt, az szegényeknek szükségekreis kellett volna fordítani, oda feleléggé megmutattatott. Ha az isteni félelemnek czac egy szikrája volna az ő szivekben, vallyon elszenyvedhetnéje ezt az ő lelki észmeretec, hogy valamit őc észnecc isznac, és az mivel ruháztatnac mind lopásból, sőt szent szeg ragadozásból szarmazic? De midőn az Isten itéletivel őc nem gondolnac, immár czac szegyenlenéc azoktól az értelmes és okossággal biro embérektől, az kikkel el akarják hitetni, hogy ő nekic olly igen szép és felőtte diczéretes rendec és állapattyoc vagyon az ő Ecclesiájokban.

Felellye-

Felellyenec meg nekem rövideden arra, hogyha az ő Diaconusággal lelki tiszté avagy lopásra ragadozásra való szabadlag? Ezt ha szinte gadgyákis, de azt ugyan meg kell vallanioc, hogy semmi Diaconuság ő náloc ninczen: mivelhogy az Egyházi jóknac egész sáfárlása és kiosztatása ő náloc nyilván való Egyházi ragadozománya és tolvaylásá változott.

17. De őc itt az ő dolgokat igen szép színnel tudgyác festeni és cifrazni, mert azt mondgyác, hogy nem illetleneg az, hogy ez illyen nagyságos urasággal az anya szent Egyháznak Tekinteti és méltósága megtartáséc. Es vadnac az ő Szerzetesi közzül némellyec olly szemtelenecc, hogy nyilván merjenec diczekedni, hogy ezzel tellyeszdgyenec igazánbéc az profetiác, az mellyekben az régi profetiác az Christus országának fényesség voltat megírjac, midőn ez illyen kiralyi pompa láttatic az Papi rendbéc. Sőt azt mondgyác, hogy nem hiába, tőtte az Isten az ő anya szent Egyháznak ez ígértecc: Eljönec az kiralyoc, és imadkoznac az te színyed előtt, és néked ajándékot hoznac. Kelly fel, kelly fel, őltözd fel az te erősségedet Sion, őltözzél fel az te ékelségednek ruháiban ő Jerusalelem! Midnyájan Sabából eljönec, aranyat és temient hoznac, és az Urnac diczértecc hirdetic. Az Kedarnac minden juhái te hozzád gyűlnec. Hogyha ez lator-kínyeskedést bővségesen akarnám meghamisítani, felnem kellene azon, hogy nem észessen láttatnám czelekedni. Nem illic azért hogy ebben szót fogyaffac. Azt kárdem mindazáltal, hogyha valamelly Szido ez bizonsággal vissza élne, miczoda feleletet adnának nekic.

Kétségnélkül megfeddenéc annac meggondolatlan voltát, hogy azok, az mellyec az Christusnac lelki országáról, lélec szent vadnac mondatván, az testre és ez világra akarná vonnia. Mert tudgyuc azt hogy az profetiác, az időszent való dolgoknac hasonlatossága által ábrázoltac nekünk előnkben, az Istennek mennyei diczőségét, az mellyec az anya szent Egyházban kellyen világoskodni és tündökleni. Mert ezekből az áldásokból, az mellyeket kimutarnac az profetaknac szavai, soha az anya szent Egyháznak nagyobb fogyatkozása nem volt, hogy nem az Apasztaloknac idejében noha minden embernek meg kell azt vallani, hogy az Christus országának ereje akkor tettett és virogzott legjobban ki. Miczoda hát igaz értelme az megemlített mondasoknac? Ez tudni illic, hogy valahol valami drágalatos, felesleges, és diczőséges dolog vagyon, az Urnac mind alája kellyen vettetni. Hogy pedig nevezet szerint az kiralyokrol mondatic, hogy az ő kiralyi palczájokat és Koronájokat az Christusnac lábái elejébe vetic, és az ő gazdagságokat az anya szent Egyháznak ajándékozác; mikorban mondgyác hogy igazánbéc és valóságosban

Bbbbbbb 2

Pfal. 72. v. 18.
Esa. 52. v. 1.
6. v. 6.

betelylefedett volna; hogy ha nem akkoron, mikor Theodosius Czafar az ő aranyi ékességét és koronáját letette, és ő magát, czac ugy mint az köz nép közzül egy, megalázván, az Isten előtt és az anya fent Egyház előtt az közönséges penitentiartatásnak alája adta. Ismet, midőn ő és egyéb Istenes Fejedelmec, az ő igyekezeteket és forgalmatos gondgyokat az anya fent Egyháznak terjesztésére, és abban az tíftra tudománnac megtartására, és az jambor hiv tanítóknac táplálására és otalmazására fordítottac? Melly igen nem pompáskodtanac pedig akkor az papoc az ő bővelkedő gazdagságokkal, eléggé megmutattya az Aquilejai Conciliumnac mondása, az mellyben az Ambrosius volt az előlülő: Diczőséges az Urnac Papjaiban az fegénység: Volt bizonyára akkoron az Püspökök nec valami gazdagságoc, az mellyel az anya fent Egyháznak tíftelességét ékesíthettec és fényelíthettec volna, ha azt alítottac volna, hogy abban allyon az anya fent Egyháznak igaz ékessége: De mivelhogy tudnac azt, hogy semmi olly igen ellene ne legyen az páfitori tífte nec, minta a fialoknac drága késületivel, öltözetek nec fényességével, udvarlo nép nec nagy féregével, és fíep ékes palotakkal diczekedni és kevelykedni: ez ellenben azért az aláfatoságot mértékletességet, sőt az fegénységet mellyet Christus megáldott az ő fólgaiban, követtéc, bezülettél vöttéc és tartottac.

18. Hogy pedig befédünkert meffé ki ne terjeszfűc, foglallyuc egy rövid sűmmába, melly igen meffé legyenec egymástól, az Egyházi joknac cz mostani időbéli sáfarlása, o ftagatása, avagy inkább tékozlása: és az bizonyai igaz Diakonufság, az melly az Isten igejében ajánlattatott Egyházi fólgalat volt, az ő javainac az fegények nec kio ftagatására; és az régi anya fent Egyháztólis, fűntelen való fokásban megtartatott. Az mi az templomoknac ékesgetésére fordítac, azt én nem tartom jó helyre lótt költségnec, hogyha az az mód és mértékletesség benne meg nem tartac, az mellyet az Isteni fólgalatnac természetű és tulajdonfága; az Apafaloc és egyéb fent Atyac, mind tanítá fockal, smind pedig példájockal irnac és adnac előnkbe. De mi láttac most efféle az templomokban? Valami az régi egyigyűség fíerint, avagy tíftelességes mértékletesség fíerint volt rendeltetve és éppítetve, az mind megvetteric. Tellyességgel semmi nem akar tettzeni, az mi valami pompat nem jelent, avagy ez visfű fordult idő vesett voltánac izét és fínét nem mutattya. Ezenközben nem czac nem viseltetic semmi gond az igaz és eleven templomokra: hanem fóc ezer fegényeket inkább meghadnánac ehhel halni, hogynémint czac az legkífű kelhet vagy erdényecz két elhagynac tórernei az fegények nec táplálási fegedelmére. Hogy valami keményebbet magamtól ne mondgyac, czac arra

akarom

akarom inteni az olvasokat, hogy gondollyac meg azt, hogy ha mostan az Tholofabéli régi Exuperius pífoc, az mellyről mi oda fel emlekeztűnc, vagy az Achatius, vagy Ambrosius, avagy valamely ezekhez hasonló az halottac közzül felámadna, kérlec mit fognánac azok mondani? Bizonyára semmiképpen nem tétzenéc nekíec, hogy az fegények nec illyen nagy fűkségében, az Egyháznak javai, ugymint kelle tinél fellyeb bővelkedő gazdagságoc, máfűv fáfordítatnac és költetnec. Nem fólóc arról, hogy még annális inkább ifonyodnánac azon, ha látnájac azt, hogy azok az dolgoc, az mellyekre költetnec, (hogyha fíinte semmi fegényec nem vólnánakis) focképpen ártalmassóc, és fohol semmiképpen nem hafnosóc. De én az fen megemlített fíemelék itiletinec békét hagyoc. Az Egyházi jók az Christusnac ajándékozattanac és rendeltettenc, annakokaért az ő akarattya fíerint kell azokat kio ftagatni. Nem tudhattyac penig azt az Christusnac költött fám közzé, az mit az ő paranczolattya ellen máfűv fá költöttenc, mert azt nem ís engedné meg nekíec. Noha, (hogy az igazat kímondgyam) nem ís megyen igen fóc kölczég az rend fíerint való jövedelemből, ez illyen ékesgetésre: mert mayd czac egy Pífocság fíncz olly gazdag, sem valamely Abbatia nincz elly fíros, és fohol olly bőv jövedelmő Papi uraság ninczen, az melly ezek nec potrohos gyomrokat és papságos zabáladáfokat megelégethetné és bétölthetné: Hanem hogy az ővékből semmi el ne kellyen, az népet babonákkal arra vittéc, hogy ócazt, az mit az fegények nec kelle vólna o ftagatnioc, Szent Egyház és Kápólna éppítésre, Bálvány képekre, Kelhekre, és drága mífé öltözetekre költenéc. Ihon ez illyen mélységes őrvéntűl nyelettenc el az mindénnapí alamífnac és offerálá fóc!

19. Az jövedelmekről, az mellyeket mezőkről és fíántó földekről véfűnc, mit mondgyac egyebet, hanem az mi immár megmondattott, és mindenek nec fíemei előtt vagyon? Azoknac nagyobb réfét, láttyc melly hívséggel és minemű lelki esmerettel bírjac és élíc az Pífókóc és az Abbás Urac. Ki vólna olly bolond, hogy az Christusnac, az Egyházi jók nac o ftagatása felől való igaz rendelését ezeknél keresné? Mint illic azokhoz az emberekhez, hogy fíamos udvari népeckel, fényes palotákkal, drága öltözetekkel és lakodalmockal Fejedelmi pompáskodá fű üzzenc, az kik nec életek nec, tókélletes egyigyűség nec, tíftra mértékletesség nec, és igaz aláfatoságnac kiváltképpen való példajanac és tükőrénc kellené lenni?

Melly igen távol vagyon az igaz páfitori tífte, hogy azok az emberek, az kik az Istennec őrócké való és felbomolhatatlan paranczolattya eltílt az rítűl való nyereség nec és kerestet nec kívánságátul, Tit. 1. 7.

Bbbbbb 3

és czac közmodu eledellel hágy megelégedni: nem czac városokat és várakat birjanac, hanem még nagy Fejedelemségeket és kiralyi orfágo-katis elfoglallyanac? Hogyha az Isten igéjét ugyan megvetic, mit felel-nec tehát az régi Conciliomoknak Decretomira, az mellyekben az vé-geztetic, és rendeltetic, hogy az püspöknek az Ecclesiátul ne legyen méf-
 fe az ő házaczkája, alázatos asztaloczkája, és házi esköze? Mit felel-nec az Aquilejai Conciliumnac amaz mondálara; az mellyben, az Isten Pap-jain való fegényseg, diczóséges nec hirdettetic? Nem de talám azt, az mit Hieronymus paranczol az ő Nepocianusának: tudniillic, hogy az fegé-nyeknek és az jóvevényeknek, és azockal együt az Christusnac szabad menetelec legyen az ő asztalához: de talám ezt őc ugymint kemény szabá-so dolgot, megvetic: De azt az mi mindgyárt utánna következie, semte-lenkedésnélkül, nem tagadhattyac, hogy, Az Püspöknek tisztésége ez, hogy az fegényekre gondot viselleyen; és minden papoknak gyalazattyoc ez, hogy ha az ő magagazdagulását keresi. De ezt őc fel nem vehetic kü-lömben, hanemha egyfermind az őnnön fégyenséges gyalazattyokatis mindnyáj an megvallyac. De nem sükség őket ez aránt keményebben fogdosni, holott czac ez egy vólt fándékom, hogy megmutassam azt, hogy az törvény ferint való Diaconuság ő náloc régen eltöröltetött, és hogy azzal az ő Ecclesiájoknak ékefgetésére nem diczekedhet nec. Az mel-lyet én az mennire sükség volt, ugy aránzom hogy megmutattam.

HATODIC RESZ.

Az Romai Széknek elsőségéről és főb méltó-ságáról.

ECkedig azokat az Egyházi rendeket fámláltuc elő, az mellyec az ré-gi anya fent Egyháznac gubernálásában és igazgatásában vóltanac, ostan pedig idő jártában, megvesztegettenec, és hova tovább mind inkább meghanyatlottanac és elhagyattanac: mostan az Papsta Ecclesia-ban czac az püsta nevőc maradott, és fundamentomoc ferint nem egye-bec hanem merő tettetés lárvac avagy finymutato állortzac. Mellyet én a-zért czelekedtem, hogy ez egybe vetésből megtilhetné az Keresztyén ol-vaso, miczoda Ecclesiájoc legyen mostan az Romaiaknac, az mellyec ked-véért minket Elszakadóknac fidnac, hogy attól eltávoztunc, Ennec pe-dig az egész Rend nec az Fejét és az Terejét, az az, az Romai Széknek Első-ségét, az mellyel azt akarjac bizonyítani, hogy az *Catholica* közönséges a-nya fent Egyház egyedül czac ő náloc legyen, még meg nem illertük.

Mert

Mert ennec sem az Christus rendeléséből, sem az régi anyafent Egyháznac fokásából ninczen eredeti, mint az oda fel megemlített rickelyeknek, az mellyec felől megmutattuc azt, hogy az első anyafent Egyháztul ugy fármaztanac legyen, hogy idő jártában lassan lassan elfajultanac és vete-medtenec legyen, és végre mindenestül fogva más rüt formára váltanac. Es ugyan mégis ez egész világgal el akarjac hitetni, hogy ez legyen az ki-váltképpen való, sőt egyetlen egy kötele az Keresztyéni eggyeség nec, hogy ha az Romai Széktul függunc, és azhoz való engedelemben meg-maradunc.

Ez, mondom, az ő kiváltképpen való istápjoc és gyámoloc, az melly-re támaszkodnac, midőn tőlunc az anyafent Egyházat elakarjac venni, és magoknac akarjac tulaydonítani: hogy tudniillic őc tartyac az fejet, az mellytül függ az anyafent Egyháznac eggyesége, és hogy annélkül az főnélkül az eggyeség nec el kellyen romlani és szakadozni. Mert őc azt tartyac, hogy az anyafent Egyház mint egy czonkabonka Test ollyanná lenne, hogy ha az Romai Széktul ugymint főtől, nem függene, és annac alája nem vettetné. Annakokaért valamennyifer őc erről az ő főnyen megdiczertetött fentséges felfegű Főbséges orfági birodalmokrol akar-nac főlni, mindenkor ez az előfáguldó dandár: hogy az Romai Papa, u-gymint locontenofa, vagy helytartója az Christusnac, melly Christus feje az anyafent Egyháznac, ennec helyette Legfőbséges Tíftartója legyen az közönséges anyafent Egyháznac, és hogy czac egy jól rendelt anyafent Egyház sem lehetne, hogy ha ez mind az többeken az Elsőséget és főbfe-get nem birná és meg nem tartaná. Annakokaért elő kell ez dolgotis ven-nünc, és meg kell fontolnunc, hogy semmit abban el ne hadgyunc, az mi az anyafent Egyháznac illendő gubernálására tartozic.

2. Ez legyen pedig ebben az fő kérdés, Hogyha sükséges az törvé-ny ferint való Egyházi igazgatásra, hogy egy Széc, minden egyéb fekeket méltosággal és hatalommal fellyül halladgyon; ugy hogy az legyen feje az egész test nec. Mi pedig igen kemény és méltatlan kötélbe feritanoc az anyafent Egyházat, hogy ha azt az Isten nec igejenélkül illy kéferitőfük istaloba akarnoc rekefteni. Hogyha azért az mi velünc ellenkezőc azt el-akarjac gyözni és nyerni, az mit kívánnac, meg kelly előfer azt bizonyi-tanioc, hogy ez az Rendelés az Christustól feretzertett. Ennec meg-bizonyítására az Törvényből az Fő papnac rendeltetését hozzac bé, ismet az Istentől Jerusalemben rendelt Fő itilletet vagy főb Ta-nácztot.

De erre könyű az felelet, és fokfele, hogyha eggyel meg nem e-légedné nec. Előfer semmi következtető oka és fundamentoma ninczen